

KOMMISSIONEN FOR DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABER

Bruxelles, den 14.1.2003
KOM(2003) 4 endelig

MEDDELELSE FRA KOMMISSIONEN

**OM GENNEMFØRELSEN AF DE OVERORDNEDE ØKONOMISK-POLITISKE
RETNINGSLINJER FOR 2002**

(fremlagt i henhold til EF-traktatens artikel 99, stk.3)

{SEK(2003) 33}

DEL I

Generel vurdering¹⁾

1) Kommissionens meddelelse

INDHOLDSFORTEGNELSE

RESUME	4
1. Indledning	9
2. Gennemgang af de vigtigste politikområder	10
2.1 Sikre vækst- og stabilitetsorienterede makroøkonomiske politikker.....	10
2.2 Forbedring af de offentlige finansers kvalitet og bæredygtighed	17
2.3 Opstramning af arbejdsmarkedet	21
2.4 Ny dynamik i strukturreformerne på produktmarkederne	26
2.5 Fremme effektiviteten og integrationen på markedet for finansielle tjenester i EU..	31
2.6 Fremme iværksættervirksomhed.....	32
2.7 Fremme den videnbaserede økonomi	33
2.8 Fremme miljømæssig bæredygtighed	36
3. Kortfattede vurderinger af gennemførelsen i de enkelte medlemsstater	38
3.1 Belgien	40
3.2 Danmark.....	40
3.3 Tyskland.....	41
3.4 Grækenland	41
3.5 Spanien.....	42
3.6 Frankrig.....	42
3.7 Irland	43
3.8 Italien.....	43
3.9 Luxembourg	44
3.10 Nederlandene.....	44
3.11 Østrig.....	45
3.12 Portugal	45
3.13 Finland	46
3.14 Sverige.....	46
3.15 Det Forenede Kongerige	47

RESUME

De overordnede økonomisk-politiske retningslinjer for 2002 bekræftede den veletablerede økonomisk-politiske strategi

Denne meddelelse omhandler de fremskridt, der er blevet gjort som respons på de overordnede økonomisk-politiske retningslinjer, der blev vedtaget i 2002, der var et år kendetegnet ved den vellykkede indførelse af eurosedler og euromønter. De overordnede økonomisk-politiske retningslinjer indeholdt en gennemgang og bekræftelse af den økonomisk-politiske strategi, der skal bidrage til at realisere dels de grundlæggende målsætninger i traktaten, dels den politiske dagsorden for Unionen, der blev fastlagt af Det Europæiske Råd i Lissabon og Stockholm. Denne strategi har gradvist taget form over de seneste år og er nu velforankret. Sunde makroøkonomiske politikker kombineret med en konstant indsats for at få vores økonomier til at fungere mere effektivt gennem omfattende strukturreformer på arbejds-, produkt- og kapitalmarkederne skulle kunne medvirke til at styrke opsvinget på kort sigt, forøge den potentielle vækst på mellemlang sigt og løse de strukturelle problemer og spørgsmålet om bæredygtig udvikling på lang sigt. Sådanne politikker vil også kunne bidrage til at styrke den økonomiske og sociale samhørighed. Denne meddelelse giver en samlet vurdering af gennemførelsen af henstillingerne i de overordnede økonomisk-politiske retningslinjer for 2002. Den ledsages af et arbejdsdokument fra Kommissionens tjenestegrene, der vurderer gennemførelsen af sidste års landespecifikke henstillinger. Som opfølgning på Rådets aftale af 3. december 2002 om strømlining af procedurerne for samordning af de økonomiske politikker fremlægges denne "implementeringsrapport" som en del af den første implementeringspakke til støtte for og sammen med Kommissionens forårsrapport.

Meddelelsen indeholder følgende hovedkonklusioner:

Opsvinget bed sig ikke fast

Efter afmatningen i 2001 tog væksten til i begyndelsen af 2002, men det lykkedes ikke at få sat ekstra skub i væksten derefter. Den allerede svage indenlandske efterspørgsel tog endnu et dyk som følge af den svigtende tillid blandt forbrugerne og i erhvervslivet i kølvandet på finansskandalerne i USA, fortsat faldende aktiekurser og voksende internationale spændinger. Trods den beskedne økonomiske vækst fortsatte jobskabelsen, om end i et langsommere tempo, og stigningen i ledighedsprocenten - den første stigning siden 1996 - var kun marginal. Den samlede inflation er kun faldet langsomt, hvilket afspejler stigningen i energipriserne og priserne på ferske fødevarer og, hvad der er endnu vigtigere, den konstant høje kerneinflation forårsaget af navnlig servicesektoren.

Den makro-økonomiske politik var stort set i orden, men blev vanskeliggjort af den

Mens der tidligere i 2002 herskede forventninger om en stramning af pengepolitikken for at afværge et inflationspres i forbindelse med det forventede konjunkturopsving, blev der på baggrund af det langsomt vigende inflationspres og den fortsat beskedne økonomiske vækst ikke rokket ved den førte pengepolitik før et godt stykke hen på

vedholdende inflation efteråret. Først hen imod slutningen af året blev pengepolitikken lempet yderligere. For EU som helhed var den førte finanspolitik stort set neutral, hvis ikke en anelse ekspansiv. Lønstigningerne viste kun få tegn på at aftage, trods det svage økonomiske aktivitetsniveau og den fortsat langsomme vækst i arbejdsproduktiviteten. Alt imens de understøttede husholdningernes købekraft, bidrog de vedholdende lønstigninger også til at fastholde en høj kerneinflation og udhule virksomhedernes fortjenstmarginer, hvilket - hvis denne udvikling ikke vendes som led i et efterfølgende cyklisk opsving i produktiviteten - kunne få negative konsekvenser for investeringsniveauet.

**Budgetterne
forværres på grund
af de automatiske
stabilisatorer, men
også på grund af
diskretionære
lempelser i
medlemsstater, der
dårligt har råd til det**

Budgetstillingerne blev tydeligt forværret i 2002, da de automatiske stabilisatorer dæmpede konsekvenserne af den svage økonomiske aktivitet, og i nogle tilfælde også fordi der blev gennemført diskretionære lempelser af finanspolitikken. I mange medlemsstater, der måtte kæmpe med fortsat store strukturelle underskud, gik udviklingen i retning af en budgetsaldo tæt på balance eller i overskud i stå eller i modsat retning, hvilket tvang Kommissionen til at skride ind inden for rammerne af stabilitets- og vækstpagten. Efter at have rettet henstillinger til Tyskland og Portugal i begyndelsen af 2002 for at advare dem mod fremkomsten af et uforholdsmæssigt stort underskud, indledte Kommissionen proceduren i forbindelse med uforholdsmæssigt store underskud over for begge medlemsstater i efteråret. Der blev også rettet en henstilling til Frankrig i efteråret for at advare landet mod fremkomsten af et uforholdsmæssigt stort underskud. Andre medlemsstater, der allerede havde opnået strukturelle budgetstillinger tæt på balance eller i overskud, kunne med al tydelighed ikke fastholde dem (Irland og Østrig).

**De offentlige
finansers kvalitet og
bæredygtighed - visse
fremskridt, men
bæredygtigheden på
lang sigt er langt fra
sikret**

Trods presset på de offentlige budgetter blev det offentlige investeringsniveau fastholdt eller forøget i samtlige medlemsstater med undtagelse af Tyskland, Grækenland og Portugal. Tyskland, Spanien, Italien og Portugal tog skridt til at forbedre kontrollen med de offentlige udgifter. De pensionsreformer, der blev indledt i 2002 i Portugal, Grækenland, Finland og Det Forenede Kongerige udgør et skridt i den rigtige retning, men de offentlige finansers bæredygtighed på lang sigt er langt fra sikret i de fleste medlemsstater (og det gælder især Belgien, Tyskland, Grækenland, Spanien, Frankrig, Italien, Østrig og Portugal). I denne henseende er det især meget foruroligende, at det ikke er lykkedes at komme afgørende nærmere sunde budgetstillinger i Tyskland, Grækenland, Frankrig, Italien og Portugal. Tilsvarende giver det anledning til bekymring, at det ikke er lykkedes Grækenland og Italien at tilvejebringe et støt fald i deres fortsat store offentlige gældskvoter.

**Arbejdsmarkeder -
det stigende antal
tegn på, at
resultaterne af
strukturelle reformer**

Reformbestrebelseerne i anden halvdel af 1990'erne bidrog til at øge beskæftigelsen, bl.a. gennem en forøgelse af vækstens beskæftigelsesindhold, og til at styrke økonomien i EU. Udviklingen på arbejdsmarkederne var forholdsvis gunstig i 2002, trods den svage økonomiske vækst. 2002 var således kendetegnet ved en kontinuerlig

begynder at slå igennem i form af større elasticitet, er ingen undskyldning for passivitet, da der stadig er et reelt behov for at sætte ekstra skub i arbejdsmarkedsreformerne for at nå Lissabon-målene

vækst i beskæftigelsen og kun en marginal stigning i arbejdsløsheden. Dette forholdsvis positive resultatet synes i et vist omfang at kunne tilskrives en vis grad af "labour hoarding", som måske vil kræve sine ofre i år. Ikke desto mindre er disse de første foreløbige tegn på, at de seneste års arbejdsmarkedsreformer er begyndt at bære frugt. På denne baggrund er det skuffende, at det videre reformtempo i 2002 forblev afdæmpet, og at der hidtil kun er få - eller slet ingen - tegn på, at man har ænset advarslen i de overordnede økonomisk-politiske retningslinjer for 2002 om, at det vil være nødvendigt at sætte reformtempoet op for at nå de mål, der blev sat i Lissabon - et budskab, der senere blev gentaget i den fælles rapport om beskæftigelsen. Skønt de fleste medlemsstater gjorde en indsats for at ændre deres skatteregler og overførselsindkomstregler for at sikre, at det kan betale sig at arbejde, og for at tilskynde flere til at søge arbejde, var foranstaltningerne generelt set for spredte, og de fokuserede især på beskatningssiden i stedet for at tackle den kombinerede effekt af skatter og overførselsindkomster. Opfordringen fra Det Europæiske Råd i Barcelona om gradvist at hæve den faktiske gennemsnitlige alder, ved hvilken folk ophører med at arbejde, med omkring fem år inden udgangen af 2010 er endnu ikke blevet fulgt op af gennemgribende og aktive politikker, der kan løse problemerne forbundet med befolkningens aldring, herunder effektive reformer af pensions- og førtidspensionsordningerne. Kontrollen med, hvor effektivt de aktive arbejdsmarkedspolitikker fungerer, er generelt set ikke tilstrækkelig, men Sverige, Danmark og Finland og i mindre omfang Tyskland, Spanien og Det Forenede Kongerige har dog taget skridt til at styrke kontrollen. Der er kun få tegn på, at medlemsstaterne har taget skridt til at fjerne hindringerne for arbejdskraftens geografiske mobilitet. Nogle få medlemsstater (Frankrig, Italien og Portugal) har truffet nye foranstaltninger for at øge fleksibiliteten på arbejdsmarkedet, og der er i den forbindelse en voksende tendens til at efterstræbe en bedre balance mellem sikkerhed og fleksibilitet på arbejdsmarkedene. Medlemsstaterne har generelt reageret på de spirende flaskehalse på arbejdsmarkedet, der skyldes misforholdet mellem de arbejdssøgendes færdigheder og det reelle behov på arbejdsmarkedet, ved at foretage nye justeringer af deres efteruddannelsessystemer og strategier for livslang uddannelse. For at forøge erhvervsfrekvensen blandt kvinder har adskillige medlemsstater desuden taget skridt til at forbedre børnepasningsmulighederne (Tyskland, Spanien, Irland og Luxembourg) og de finansielle incitamenter (Belgien, Spanien og Irland).

Produktmarkeder - fortsat vanskeligt at fuldføre det indre marked, gode fremskridt med harmoniseringen af konkurrencepolitikkerne, men

Det seneste års fremskridt i retning af den endelige fuldførelse af det indre marked har været skuffende. Kun fem medlemsstater (Danmark, Nederlandene, Finland, Sverige og Det Forenede Kongerige) opfylder Det Europæiske Råds mål om et gennemførelsesunderskud på 1,5 % eller deruden i foråret 2003, mens tre medlemsstater (Frankrig, Grækenland og Portugal) har et gennemførelsesunderskud, der er dobbelt så stort som dette mål. Desuden viser det konstant store antal sager om overtrædelser af

konkurrencen inden for de liberaliserede netværksindustrier er fortsat utilstrækkelig

lovgivningen vedrørende det indre marked, især i Frankrig og Italien, at den fuldstændige gennemførelse af lovgivningen det indre marked lader meget tilbage at ønske. Det må endvidere konstateres, at indsatsen for at fjerne de resterende hindringer for den grænseoverskridende handel med varer og tjenesteydelser fortsat skrider meget langsomt frem. På den anden side er man kommet langt med styrkelsen af konkurrencemyndighederne og de regulerende myndigheder. Den faldende tendens i medlemsstaternes statsstøtte fortsatte (undtagen i Danmark, Irland, Luxembourg og Nederlandene), og den horisontale støttes andel af den samlede statsstøtte steg på bekostning af ad hoc-støtten og den sektorspecifikke støtte. Liberaliseringsprocessen inden for netværksindustrierne er gået videre, men de tidligere monopolselskaber nyder fortsat høje markedsandele. Konkurrencen er stadig utilstrækkelig, selv om forbrugerne begynder at mærke fordelene af liberaliseringen af telekommunikationssektoren og energisektoren. Mens Rådet nåede til politisk enighed om el- og gaspakken, om adgangen til havnefaciliteter og om det fælles europæiske luftrum, er det skuffende, at det endnu ikke er nået til enighed om den reviderede finansforordning og retningslinjerne for transeuropæiske transportnet, public service-kontrakter inden for passagerbefordring og tildelingen af start- og landingsrettigheder i lufthavne.

Kapitalmarkeder - de opmuntrende fremskridt med gennemførelsen af handlingsplanen for finansielle tjenesteydelser siden Barcelona skal fastholdes; behov for tilsvarende at fremskynde gennemførelsen af handlingsplanen for risikovillig kapital

Der er blevet gjort opmuntrende fremskridt med integreringen af de finansielle markeder, og de ambitiøse målsætninger for 2002, som blev fastsat af Det Europæiske Råd i Barcelona, vil stort set blive opfyldt. Dette positive nye momentum bør fastholdes for at sikre, at handlingsplanen for finansielle tjenesteydelser gennemføres til fulde inden fristens udløb i 2005. Der er blevet gjort yderligere fremskridt med gennemførelsen af handlingsplanen for risikovillig kapital, men det vil være nødvendigt at gøre en ekstra indsats på de vigtigste af de politikområder, der er beskrevet i handlingsplanen. Adskillige medlemsstater har taget skridt til at konsolidere det finansielle tilsyn på tværs af sektorer, men det vil være af afgørende betydning at få forbedret koordineringen på tværs af landegrænserne. Der er blevet taget initiativ til at undersøge, hvordan hindringerne for en effektiv clearing og afregning på tværs af landegrænserne kan fjernes. Det vil være nødvendigt at følge dette initiativ op med konkrete forslag og beslutninger.

Iværksætterånd – langsom forbedring af erhvervsklimaet, men resultaterne varierer betydeligt mellem medlemsstater og mellem politikområder

På såvel EU-plan som nationalt plan er der blevet taget adskillige skridt til at forbedre erhvervsklimaet og fremme iværksætterlysten. De lovgivningsmæssige rammer forbedres til stadighed i alle medlemsstater. Flere medlemsstater (inkl. Frankrig, Italien Østrig og Portugal) har taget skridt til at mindske den tid og de omkostninger, der typisk er forbundet med oprettelsen af en ny virksomhed, til at lette de administrative byrder og til at stimulere konkurrencen inden for bestemte sektorer. Der er blevet gennemført reformer med henblik på at forøge effektiviteten inden for den offentlige sektor i Belgien, Danmark, Portugal og Sverige, og der er i stigende grad

adgang til de offentlige tjenester via internettet. Selskabsbeskatningen blev sænket i Frankrig, Irland, Nederlandene og Portugal, mens selskabsskatteordningen i Grækenland blev forenklet. Samtlige medlemsstater har gjort fremskridt med implementeringen af det europæiske charter om små virksomheder.

Videnbaseret økonomi - EU er langsomt ved at indhente USA på den informations- og kommunikations-teknologiske front, men halter fortsat bagefter inden for erhvervsmæssig F&U og patentering

Mens EU langsomt er ved at indhente USA, når det gælder udbredelsen af informations- og kommunikationsteknologi, halter EU stadig et godt stykke bagefter i henseende til patentering og erhvervsmæssig forskning og udvikling. Set i lyset af Det Europæiske Råds gentagne opfordringer til at gøre hurtigere fremskridt er det en klar skuffelse, at det endnu ikke er lykkedes Rådet at nå til enighed om EF-patentet. Brugen af internettet fortsatte med at vokse. Nogle medlemsstater har gennemført forbedringer på uddannelsesområdet, navnlig ved at forøge udbuddet af efteruddannelsesmuligheder for at sikre en passende respons på efterspørgslen efter nye færdigheder. Der er blevet taget adskillige initiativer til at lette overførslen af kvalifikationer og færdigheder til akademiske og erhvervsmæssige formål.

Bæredygtig udvikling på miljøområdet - forskellige nye foranstaltninger

Skærpet konkurrence på el- og gasmarkederne skulle bidrage til at gøre de markedsbaserede instrumenter mere effektive, men åbningen af jernbanefragtmarkedet skrider kun langsomt frem. De eksisterende energi- og/eller CO₂-afgifter blev forøget i Tyskland og Sverige, mens Nederlandene, Frankrig og Det Forenede Kongerige tog andre skridt til at forbedre beskyttelsen af miljøet. Der blev også gjort solidt fremskridt i retning af at få vedtaget Kommissionens forslag om en EF-ordning for handel med emissionskvoter. Samtidig trådte Det Forenede Kongeriges ordning for handel med drivhusgasemissioner i kraft, og Nederlandene arbejdede videre med indførelsen af en tilsvarende ordning. Der blev ikke gjort fremskridt med mindskelsen af miljøskadelige tilskud og skattefritagelser.

Snarere end at reagere på afmatningen ved at gøre en ekstra indsats for at puste nyt liv i økonomien hersker der en udbredt politisk inert og regression

Selv om der blev gjort fremskridt på visse områder, er det samlede billede, der tegner sig i denne meddelelse, ikke særlig opmuntrende. Reaktionen på afmatningen i den økonomiske vækst er kendetegnet ved politisk inert og regression. Nok engang har den manglende evne til på mere beslutsom vis at konsolidere de offentlige finanser i en periode med gunstig økonomisk vækst haft sin pris. Regeringerne har igen været for tilbageholdende med at gennemtvinge stærkt påtrængte strukturreformer og bibringe økonomien den dynamik, der er nødvendig for at tage afgørende skridt i retning af at opfylde Lissabon-målene. Det er nødvendigt at skride fra ord til handling og indse, at det haster. Snarere end at sætte sin lid til en økonomisk ekspansion, der drives udefra, bør EU stole mere på sine egne stærke sider. Der er behov for, at EU meget hurtigt gør en indsats for at forbedre de vækststimulerende rammebetingelser på udbudssiden. Strukturreformer kan også fremme væksten på kort sigt i kraft af deres positive tillidsskabende effekt.

1. INDLEDNING

EU's mellemfristede økonomisk-politiske strategi fastlægges i de overordnede retningslinjer for de økonomiske politikker, der senest blev opdateret i juni 2002¹. Strategien tjener ikke kun til at sikre, at der føres sunde makroøkonomiske politikker, men også til at tilskynde til gennemgribende strukturreformer. Den skal gøre det lettere at reagere fleksibelt på skiftende økonomiske vilkår på kort sigt og samtidig styrke økonomiens produktive kapacitet på mellemlang sigt. Den økonomisk-politiske strategi vil imidlertid kun bære frugt, hvis den gennemføres fuldt ud.

Denne meddelelse indeholder en vurdering af, om retningslinjerne er blevet fulgt op af en effektiv politisk indsats. Den bidrager derfor på afgørende vis til den multilaterale overvågning af medlemsstaternes og Unionens økonomiske politikker, jf. traktatens artikel 99, stk. 3. Desuden tjener den som et vigtigt udgangspunkt for udarbejdelsen af de næste overordnede økonomisk-politiske retningslinjer. I forlængelse af Rådets aftale af 3. december 2002 om en strømlinet tilgang fremlægges denne "implementeringsrapport" i januar som en del af den første implementeringspakke til støtte for og sammen med Kommissionens forårsrapport. Den tidlige fremlæggelse af rapporten skulle muliggøre en bedre opfølgning af implementeringen forud for Det Europæiske Råds møde i marts måned, hvor der bl.a. vil blive fokuseret på opfølgningen af Lissabon-strategien. Med henvisning til de generelle politiske retningslinjer, der udstikkes på dette møde, vil Kommissionen fremlægge nye politiske retningslinjer i begyndelsen af april i form af en såkaldt *Guidelines Package* bestående af de overordnede økonomisk-politiske retningslinjer, beskæftigelsesretningslinjerne og de hermed forbundne beskæftigelses-henstillinger.

Policy-strategien i de overordnede økonomisk-politiske retningslinjer

1. Sikre vækst- og stabilitetsorienterede makroøkonomiske politikker.
2. Forbedre de offentlige finansers kvalitet og bæredygtighed.
3. Effektivisere arbejdsmarkedene.
4. Genoptage strukturreformer på produktmarkedene.
5. Forbedre effektiviteten og integrationen på markedet for finansielle tjenester i EU.
6. Fremme iværksættervirksomhed.
7. Fremme den videnbaserede økonomi.
8. Fremme en bæredygtig miljøudvikling.

Denne meddelelse ledsages af et arbejdsdokument fra Kommissionens tjenestegrene, der indeholder en grundig vurdering af, hvordan henstillingerne er blevet efterlevet i de enkelte medlemsstater. I denne vurdering indgår resultaterne af andre samordningsprocesser, og den bygger ligeledes på andre relevante strukturelle indikatorer, der er blevet udviklet med henblik på at overvåge, hvordan der går med gennemførelsen af Lissabon-strategien. Spørgsmålene

---

¹ Se Rådets henstilling af 21. juni 2002 om de overordnede økonomisk-politiske retningslinjer, offentliggjort i EFT L 182 af 11. juli 2002.

vedrørende bæredygtig miljøudvikling behandles imidlertid ikke i dette dokument, da der mangler systematiske og sammenlignelige indberetninger om udviklingen i medlemsstaterne.

Ikke desto mindre skal de konklusioner, der præsenteres, fortolkes med forsigtighed. Retningslinjerne er af forholdsvis ny dato, og siden deres vedtagelse er der kun fremkommet forholdsvis få nye oplysninger, som for en dels vedkommende desuden er af foreløbig karakter². Nye oplysninger, der betragtes som værende tilstrækkeligt troværdige, er dog så vidt muligt taget med i betragtning. Dette forklarer, hvorfor de statistiske data og vurderinger undertiden kun afviger ganske lidt fra dem, man finder i tidligere udsendte rapporter, f.eks. Kommissionens udkast til den fælles beskæftigelsesrapport. Dette problem er ikke blevet mindre som følge af, at udsendelsen af gennemførelsesrapporten er blevet fremrykket. Desuden er mange af henstillingerne i de overordnede økonomisk-politiske retningslinjer af mellem- eller langsiget karakter. Det gælder især henstillingerne vedrørende strukturreformer. Det er endnu ikke muligt at give en endelig vurdering af, hvordan disse henstillinger er blevet efterlevet, da det tager længere tid for virkningerne af sådanne reformer at slå helt igennem.

2. GENNEMGANG AF DE VIGTIGSTE POLITIKOMRÅDER

2.1 Sikre vækst- og stabilitetsorienterede makroøkonomiske politikker

2.1.1 Den økonomiske situation

Mens væksten har undladt at tage fart ...

Efter en lovende stigning i væksten i første kvartal af 2002 blev der i de overordnede økonomisk-politiske retningslinjer for 2002 tilkendegivet forventninger om en yderligere styrkelse af væksten, således at væksten i EU ville komme tæt på eller overstige den potentielle vækste i anden halvdel af 2002 og i 2003. Det viser sig imidlertid nu, at nogle af risiciene for en overvurdering af hovedscenariet for væksten rent faktisk er slået igennem. Stigende usikkerhed, der blev forstærket af kursfald på aktiebørserne og globale politiske spændinger, synes at have undermineret den tillid, der var nødvendig for at understøtte den vækst i det private forbrug og den internationale handel, der forventedes at ville bidrage til at fastholde stigningen i den økonomiske vækst. Alt dette betyder, at den forventede vækst i 2002 som helhed nedjusteres med et halvt procentpoint til under sølle 1 %. Den vækststigning, der dog fortsat forventes i 2003, vil også blive langt mindre markant.

Trods den svage økonomiske vækst fortsatte arbejdsmarkedene med at udvise en bemærkelsesværdig grad af modstandskraft. Skønt jobskabelsen faldt betydeligt, oversteg antallet af nye arbejdspladser stadig antallet af nedlagte arbejdspladser, således at beskæftigelsen - totalt set - fortsatte med at stige. Som følge heraf og i modsætning til tidligere forventninger skønnes ledigheden i EU nu kun at være steget en anelse i 2002, nemlig med 0,2 procentpoint til 7,6 % af arbejdsstyrken.

---

² Rapporten bygger på Kommissionens økonomiske prognoser fra efteråret 2002 og de data, der forelå den 20. december 2002.

Inflationen har været længe om at falde, og der er fortsat forskelle mellem medlemsstaterne imellem. De stigende priser på olie og - i begyndelsen af året - ferske fødevarer som følge af henholdsvis internationale spændinger og dårligt vejr har spillet en rolle i denne forbindelse. Kerneinflationen har imidlertid også været vanskelig at få ned, navnlig på grund af prisstigninger på tjenesteydelser. Sidstnævnte kan bl.a. forklares med, at tidligere stigninger i importpriserne er slået sent igennem, lavere produktivetsgevinster og et mindre konkurrencepres inden for servicesektoren end inden for industrien (ekskl. energisektoren), et gradvist skifte i sammensætningen af efterspørgslen i retning af tjenesteydelser, stigninger i de administrerede priser, en svagere prisdæmpende virkning af dereguleringen, visse effekter af overgangen til eurokontanter inden for bestemte dele af servicesektoren samt den cykliske stigning i enhedslønomkostningerne³.

... er de makroøkonomiske politikker forblevet stort set neutrale.

Der er blevet ført akkomoderende makroøkonomiske politikker i lyset af de svage økonomiske vækstbetingelser.

Efter de fire rentesænkninger i 2001, som var mulige, fordi inflationsrisikoen mindskedes som følge af den faldende økonomiske vækst, blev der ikke rokket ved pengepolitikken i euroområdet i det meste af 2002. I begyndelsen af 2002 forventede de fleste, at ECB's næste skridt ville være at stramme pengepolitikken som følge af risikoen for et nyt inflationspres og udsigterne til stigende vækst. Da det kom til stykket, aftog inflationsrisikoen imidlertid, bl.a. fordi opsvinget ikke slog ordentligt igennem og virkningerne af tidligere chok efterhånden aftog. På denne baggrund var det først i begyndelsen af december 2002, at ECB besluttede at nedsætte sine centrale rentesatser med 50 basispoint. Styrkelsen af euroen i forhold til de største handelspartners valutaer siden andet kvartal vil bidrage til at holde inflationen nede, understøtte husholdningernes disponible indkomster og flytte den endelige efterspørgsel i retning af det indenlandske marked. Uden for euroområdet fulgte Danmarks Nationalbank i ECB's fodspor ved først at føre en uændret pengepolitik og dernæst ved at nedsætte de centrale rentesatser med 50 basispoint i begyndelsen af december. I Sverige blev renten nedsat med 50 basispoint i to etaper i foråret 2002, men denne udvikling blev vendt i midten af november og begyndelsen af december. I Det Forenede Kongerige blev der ikke ændret ved pengepolitikken i hele 2002.

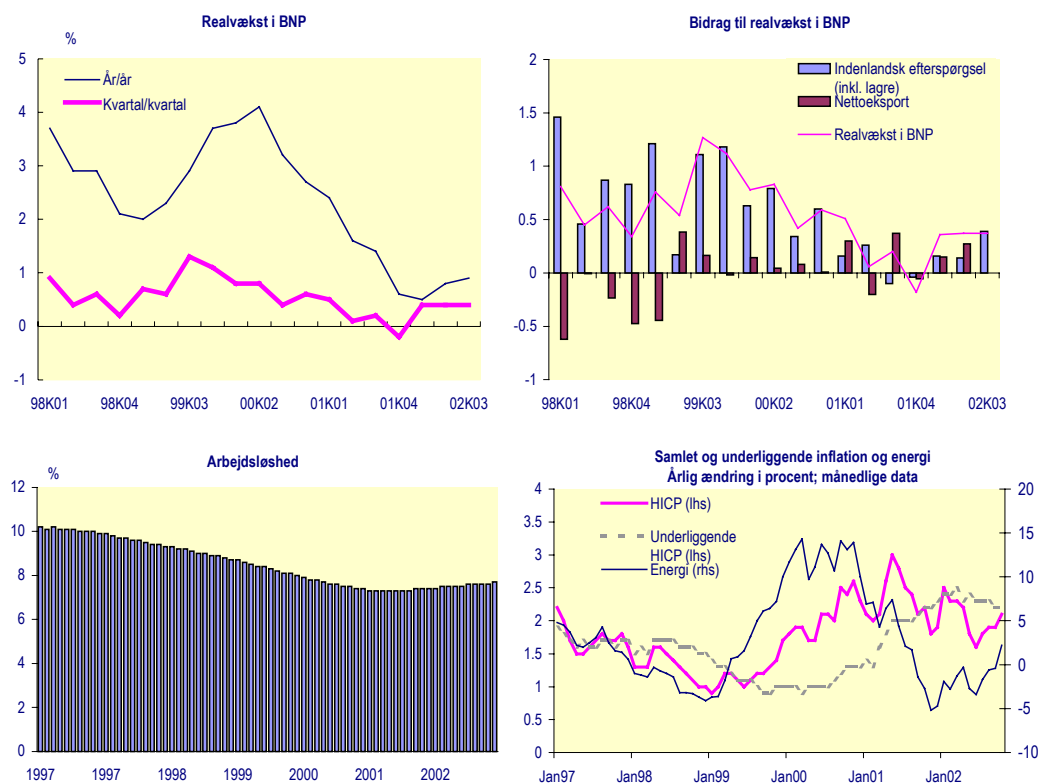
Mens budgetpolitikken alt i alt har været stort set neutral i euroområdet, har den manglende budgetkonsolidering i tidligere år og den direkte lempelse af budgetpolitikken på indeværende tidspunkt i nogle eurolande, som dårligt kan tillade sig det, lagt pres på de makroøkonomiske politikker og formentlig lagt hindringer i vejen for et mere hensigtsmæssigt policy-mix. De tydeligvis ekspansive budgetpolitikker i Danmark, Sverige og Det Forenede Kongerige bevirker, at den budgetpolitiske stilling i EU samlet set har været en anelse ekspansiv. De nominelle budgetstillinger blev generelt forværret, da de automatiske stabilisatorer afdæmpede virkningerne af den faldende økonomiske aktivitet. Lønstigningerne, der har været forholdsvis store i betragtning af den matte vækst, har understøttet husholdningernes købekraft. Forudsat at de seneste stigninger i enhedslønomkostningerne vendes i forbindelse med en efterfølgende

---

³ Eurostat skønner, at overgangen til sedler og mønter i euro medførte en forøgelse af inflationen i euroområdet på mellem 0,0 og 0,2 procentpoint i første halvdel af 2002. Beregningerne fra de nationale statistiske institutter tyder på, at virkningen kan have været en anelse større i nogle medlemsstater.

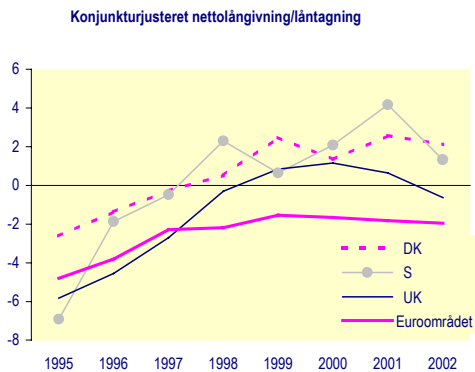
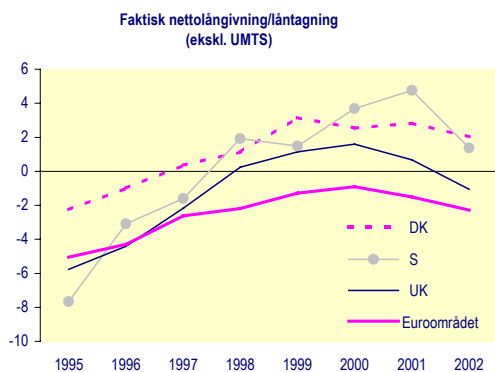
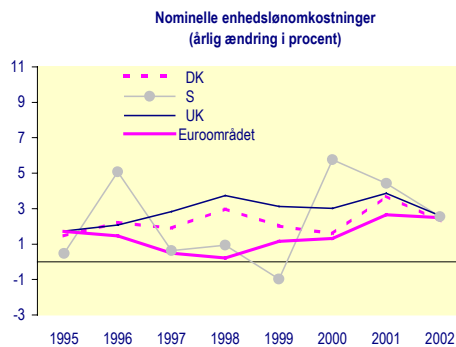
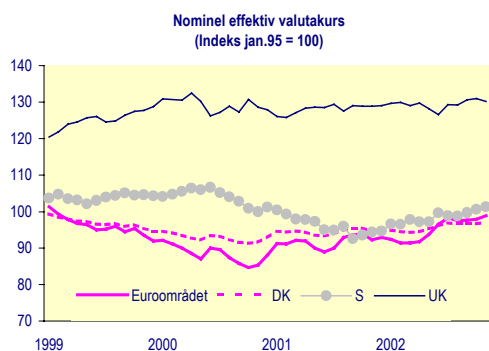
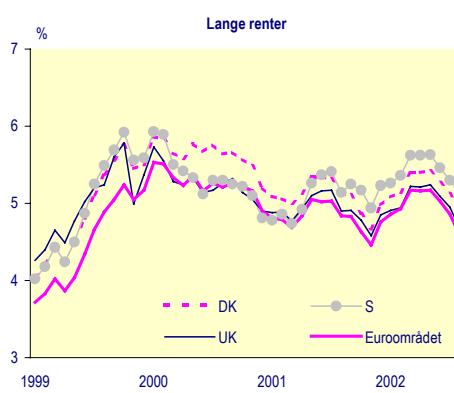
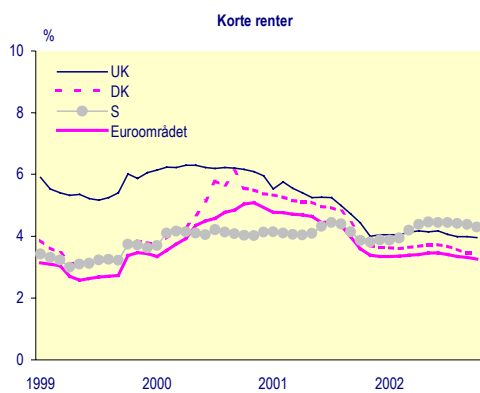
cyklisk stigning i produktiviteten, må den aktuelle lønudvikling stadig anses at være forenelig med hensynet til prisstabilitet og jobskabelse på mellemlang sigt.

Figur 1: Den økonomiske udvikling i EU

Kilde: Kommissionens tjenestegrene.

Figur 2 : Policy mix i euroområdet

Kilde: Kommissionens tjenestegrene.

2.1.2 Budgetudvikling

I de overordnede økonomisk-politiske retningslinjer for 2002 blev medlemsstaterne opfordret til: (i) at opnå eller fastholde budgetstillinger, som over det økonomiske konjunkturforløb ligger tæt på balance eller udviser overskud, og sikre, at disse mål på det mellemlange sigt overholdes i senest 2004; (ii) at sikre, at skattereformer finansieres hensigtsmæssigt, at undgå procykliske finanspolitiske foranstaltninger og at lade de automatiske stabilisatorer virke fuldt ud, samtidig med at de sikrer en streng implementering af deres budgetter; (iii) at styrke de offentlige finanser yderligere med henblik på at sikre deres langsigtede holdbarhed.

Budgetudviklingen i 2002

Modsat forventningerne blev budgetstillingerne forværret i 2002 for andet år i træk. Det skyldtes dels de automatiske stabilisatorers virke som svar på et langsommere makroøkonomisk opsving end forventet i de overordnede økonomisk-politiske retningslinjer for 2002, dels overskridelser af de planlagte udgifter og/eller ufinansierede skattelettelser i flere lande (f.eks. Tyskland, Frankrig, Irland, Italien, Østrig Portugal og Finland), som førte til en forværring af deres underliggende budgetstillinger. Som følge heraf anslås det faktiske budgetunderskud i euroområdet i 2002 til 2,3 % af BNP.

For samtlige medlemsstaters vedkommende, dog med undtagelse af Finland, Spanien, Belgien, Danmark og Det Forenede Kongerige, blev budgetresultatet betydeligt værre end forventet i henhold til de stabilitets- og konvergensprogrammer, der blev indsendt i slutningen af 2001, hvor det blev anslået, at det offentlige underskud i euroområdet som helhed ville udgøre 1,1 % af BNP i 2002 (se tabel 1). Det lykkedes ikke Portugal og Tyskland at overholde referenceværdien på 3 % i henholdsvis 2001 og 2002, hvorfor Kommissionens har indledt proceduren i forbindelse med uforholdsmæssigt store underskud. Det offentlige underskud i Portugal, der ganske vist er faldet betydeligt, kan stadig komme til at overskride grænsen på 3 % af BNP i 2002. En række andre lande havde ikke held med at gøre betydelige fremskridt i retning af at opnå eller fastholde budgetstillinger, der ligger tæt på balance eller udviser et overskud. Den første gruppe tæller f.eks. Frankrig, Italien og Grækenland, mens den anden gruppe tæller f.eks. Irland og Østrig.

Som følge af den vedholdende og alvorlige afmatning i 2001 og 2002 og budgetoverskridelserne i flere medlemsstater, der førte til større budgetunderskud end forventet i de overordnede økonomisk-politiske retningslinjer, stod det klart ved udgangen af 2002, at det ville blive meget vanskeligt at nå det mellemsigtede mål senest i 2004 (således som aftalt i de overordnede økonomisk-politiske retningslinjer blot nogle få måneder tidligere) uden at bringe opsvinget i fare. Kommissionen og Rådet blev i oktober 2002 enige om, at de medlemsstater, der ikke havde nået målet om en budgetsaldo, der ligger tæt på balance eller udviser et overskud, skulle gøre en kontinuerlig indsats for at forbedre den underliggende saldo med mindst 0,5 % af BNP om året i de efterfølgende år.

Budgetterne for 2003

Ved vedtagelsen af deres finanslove for 2003 lod medlemsstaterne sig lede af deres forpligtelse til at undgå uforholdsmæssigt store underskud og til at opfylde og fastholde stabilitets- og vækstpagtens mellemsigtede mål. Derfor forventes de nominelle og underliggende budgetsaldi i euroområdet da også at blive forbedret i 2003, om end kun marginalt. For så vidt angår de af medlemsstaterne, der opererer med store offentlige underskud, viser Kommissionens økonomiske prognoser fra efteråret 2002, at tilpasningen af den underliggende budgetsaldo kunne blive mindre end 0,5 % i Grækenland, Frankrig, Italien og Østrig, hvorfor der i disse

medlemsstater er behov for at sætte ekstra skub i konsolideringen, også af hensyn til de offentlige financers bæredygtighed på lang sigt. Som følge af dels en betydelig afvigelse fra landets budgetmål i 2002, dels forventningerne om et nominelt underskud på 2,9 % af BNP i 2003 i henhold til Kommissionens økonomiske prognoser fra efteråret 2002, dvs. et underskud, der ligger faretruende tæt på underskudsreferenceværdien på 3 % af BNP, fremsatte Kommissionen en henstilling til Rådet om at udstede en tidlig advarsel til Frankrig.

Tabel 1: Offentlig budgetsaldo og BNP-vækst i 2002

	Stabilitets-/konvergensprogram (*)		Forventet resultat (**)		Difference	
	BNP-vækst (%-ændring)	Budgetsaldo (% af BNP)	BNP-vækst (%-ændring)	Budgetsaldo (% af BNP)	BNP-vækst (%-ændring)	Budgetsaldo (% af BNP)
B	1,3	0,0	0,7	-0,1	-0,6	-0,1
D	0,8	-2,5	0,4	-3,8	-0,4	-1,3
EL	3,8	0,8	3,5	-1,3	-0,3	-2,1
E	2,4	0,0	1,9	0,0	-0,5	0,0
F	1,5	-1,8	1,0	-2,7	-0,5	-0,9
IRL	3,9	0,7	3,3	-1,2	-0,6	-1,9
I	2,3	-0,5	0,4	-2,4	-1,9	-1,9
L	5,3	2,8	0,1	0,5	-5,2	-2,3
NL	1,3	0,4	0,2	-0,8	-1,1	-1,2
A	1,3	0,0	0,7	-1,8	-0,6	-1,8
P	1,8	-1,8	0,7	-3,4	-1,1	-1,6
FIN	1,6	2,6	1,4	3,6	-0,2	1,0
Euro-området	1,8	-1,1	0,8	-2,3	-1,0	-1,2
DK	1,7	1,9	1,7	2,0	0,0	0,1
S	2,4	2,1	1,6	1,4	-0,8	-0,7
UK	2,3	-1,1	1,6	-1,1	-0,7	0,0
EU-15	1,8	-1,0	0,9	-1,9	-0,9	-0,9

(*) De opdaterede stabilitets- og vækstprogrammer fra efteråret 2001.

(**) Europa-Kommissionens økonomiske prognoser fra efteråret 2002.

Anm.: Differencen mellem den endelige budgetsaldo og den forventede budgetsaldo kan tilskrives andre faktorer end virkningen af BNP-væksten (der finder sted via budgetelasticiteterne i forhold til output-gabet) eller diskretionære politikforanstaltninger. De relevante faktorer tæller bl.a. forskelle i de budgetmæssige udgangsstillinger og i de formodede BNP-vækstmuligheder såvel som programmernes overoptimistiske forventninger til udviklingen i budgetsaldoen med hensyn til antagelserne om BNP-væksten.

Kilde: Kommissionens tjenestegrene.

2.1.3 Lønudvikling

De overordnede økonomisk-politiske retningslinjer for 2002 indeholdt følgende henstillinger: (i) at de nominelle lønstigninger skal harmonere med hensynet til prisstabilitet; (ii) at reallønsstigningen ikke må overstige væksten i arbejdsproduktiviteten; (iii) at de nationale arbejdsmarkedsinstitutioner og systemer for kollektive lønforhandlinger skal lade lønudviklingen tage hensyn til produktivets- og kvalifikationsforskelle.

Samlet lønudvikling

Stigningen i de nominelle lønninger med omkring 3 % i 2002 var i det store og hele foreneligt med hensynet til prisstabilitet på mellemlang sigt. Men ligesom i 2001 skønnes denne lønstigning, i kombination med den cykliske nedgang i den anslåede arbejdsproduktiviteten, at have bidraget til en yderligere stigning i de nominelle enhedslønomkostninger. Skønt den var en anelse lavere end i 2001, har den forholdsvis store stigning på omkring 2½ % i 2002 bidraget til at fastholde en høj kerneinflation.

Den relativt stabile stigning i de nominelle lønninger, der for en dels vedkommende skyldes tidligere indgåede flerårige lønaftaler, har også medført en forholdsvis støt stigning i reallønningerne og dermed bidraget til at fastholde husholdningernes købekraft. Reallønsstigningen, der har været længe om at aftage i takt med produktivetsnedgangen, har imidlertid igen oversteget væksten i arbejdsproduktiviteten. Den heraf følgende ekstra stigning i enhedslønomkostningerne er gået ud over rentabiliteten.

Ser man på de enkelte lande, var de nominelle lønstigninger forholdsvis kraftige i Grækenland, Irland, Nederlandene og Portugal, dvs. i lande med forholdsvis stramme arbejdsmarkeder og/eller forholdsvis høj inflation. De faktiske enhedslønomkostninger steg i særlig grad i Italien, Luxembourg, Nederlandene og Finland.

Løndifferentiering

I 2002 blev der ikke taget nævneværdige politiske initiativer til at fremme nationale arbejdsmarkedsinstitutioner og lønforhandlingssystemer, der kan sikre, at lønudviklingen i højere grad kommer til at afspejle produktivetsforskelle.

**Tabel 2: Lønudvikling i 2002
(Årlig procentændring)**

	Nominel aflønning pr. ansat	Realløn ¹	Arbejdspro- duktivitet	NELO ²	RELO ³
B	3,6	1,5	0,8	2,8	0,8
D	2,0	0,6	0,9	1,1	-0,3
EL	6,5	3,1	3,1	3,2	0,0
E	4,2	0,3	0,5	3,6	-0,2
F	2,7	1,0	0,3	2,4	0,6
IRL	7,9	2,2	2,0	5,8	0,3
I	2,9	0,5	-0,6	3,5	1,0
L	3,5	2,6	-2,6	6,3	5,4
NL	5,1	1,3	-0,1	5,2	1,3
A	2,3	0,9	0,6	1,6	0,2
P	4,8	-0,1	0,0	4,8	-0,2
FIN	3,3	2,2	1,2	2,1	1,0
Euro- området	2,9	0,7	0,4	2,5	0,3
DK	3,9	2,2	1,6	2,3	0,6
S	4,1	1,7	1,5	2,5	0,1
UK	3,5	0,7	0,9	2,6	-0,2
EU-15	3,1	0,8	0,6	2,5	0,2

¹ Nominel aflønning justeret med BNP-deflator.

² Nominelle enhedslønomkostninger.

³ Reale enhedslønomkostninger.

Kilde: Kommissionens tjenestegrene, økonomiske prognoser fra efteråret 2002.

2.2 Forbedring af de offentlige financers kvalitet og bæredygtighed

I de overordnede økonomisk-politiske retningslinjer for 2002 blev der rettet følgende henstillinger til medlemsstaterne: (i) de bør gøre skatte- og overførselsindkomssystemerne mere beskæftigelsesvenlige; (ii) de bør forbedre kvaliteten af de offentlige udgifter; (iii) de bør forbedre de offentlige udgifters effektivitet; (iv) de bør forbedre de offentlige financers holdbarhed på lang sigt; (v) de bør gennemføre en reform af pensionspolitikkerne for at sikre et tilstrækkeligt pensionsniveau, beskytte pensionssystemernes finansielle bæredygtighed og tilfredsstille skiftende samfundsmæssige behov; (vi) de bør fortsætte samordningen på skatteområdet og implementere Rådets aftale fra november 2000 om skattepakken.

Skatte- og overførselsindkomssystemer

Der er igen gjort fremskridt i retning af at gøre skatte- og overførselsindkomssystemerne mere beskæftigelsesvenlige (se afsnit 2.3).

Kvaliteten i og omlægning af de offentlige udgifter

De offentlige udgifter kan gøres mere effektivitetsfremmende ved at mindske rentebyrden og omlægge de primære udgifter, bl.a. for at forøge investeringerne på nøgleområder (såsom F&U og menneskelig kapital) for at lægge grunden for fremtidig konkurrenceevne og vækst. I 2002 fortsatte faldet i rentebetalingerne i flere medlemsstater, men ikke i samme tempo som i ØMU'ens første år. I nogle lande (Tyskland, Frankrig) forventes rentebetalingerne at forblive på samme niveau som året før, mens de forventes at blive højere i Østrig.

De offentlige investeringer i EU har ligget på et meget stabilt niveau de seneste år (se tabel 3) i modsætning til de konjunkturbetingede udsving i de private investeringer. Ikke desto mindre synes der at være indtruffet et betydeligt fald i flere lande med usunde budgetstillinger såsom Portugal, Grækenland og Tyskland, trods bidragene fra Fællesskabets struktur- og/eller samhørighedsfonde. De offentlige investeringer opgjort som en andel af BNP fortsatte til gengæld med at stige i lande med sunde offentlige finanser.

Tabel 3: Faste bruttoinvesteringer, andel af BNP

	Gnsn. 91-95	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Samlede investeringer	20,5	19,6	19,4	19,9	20,2	20,6	20,1	19,4
Offentlige investeringer	2,9	2,4	2,3	2,2	2,3	2,3	2,3	2,3
Private investeringer	17,6	17,1	17,2	17,6	17,9	18,3	17,8	17,2

Kilde: Kommissionens tjenestegrene, økonomiske prognoser fra efteråret 2002.

De offentlige udgifters sammensætning ændrede sig ikke meget i 2002. De sociale overførsler tegner sig stadig for hovedparten (34,5 % af de samlede udgifter i EU, se tabel 4), og det har ikke ændret sig siden sidste år. Dette afspejler bl.a. den rolle, som de automatiske stabilisatorer spiller, eftersom de arbejdsløshedsrelaterede overførsler må forventes at være steget en del under de nuværende konjunkturer. For nogle landes vedkommende kunne dette afspejle de relativt høje strukturelle offentlige udgifter til pensioner, som til en vis grad vil kunne fortrænge andre sociale overførsler og/eller offentlige investeringer i fysisk og menneskelig kapital. I EU som helhed faldt de offentlige investeringer (som andel af de samlede offentlige udgifter) en anelse fra 4,9 % i 2001 til 4,8 % i 2002 for første gang i mange år. Rentebetalingerens andel faldt marginalt fra 7,6 % i 2001 til 7,4 % i 2002.

Det er vanskeligt at foretage en grundig analyse af de offentlige udgifters kvalitet som følge af manglen på aktualiserede og tilstrækkeligt dækkende data. Medlemsstaterne bør bestræbe sig på at forbedre datakvaliteten gennem en detaljeret klassifikation af det offentlige forbrugs endemål.

**Tabel 4: Fordelingen af de offentlige udgifter i 2002
(i % af de samlede offentlige udgifter)**

	Sociale overførsler, ekskl. natural- ydelse	Køb af varer og tjenester*	Aflønning af ansatte	Tilskud	Renter	Faste brutto- investe- ringer	Andre	I alt
B	31,6	21,3	23,7	3,2	12,4	3,2	4,5	100,0
DK	31,5	16,1	31,5	3,7	6,7	3,3	7,1	100,0
D	39,7	22,8	16,3	3,1	6,8	3,3	8,0	100,0
EL	33,5	7,8	24,7	0,4	11,7	7,8	14,0	100,0
E	31,4	17,8	25,6	2,8	7,5	8,5	6,3	100,0
F	33,9	18,6	25,7	2,4	6,0	6,3	7,1	100,0
IRL	26,4	18,2	25,6	2,3	4,5	12,8	10,2	100,0
I	35,3	16,3	22,3	2,3	12,2	4,1	7,4	100,0
L	37,0	22,3	20,7	4,1	0,7	11,0	4,1	100,0
NL	24,9	28,7	22,1	3,2	7,0	7,2	6,8	100,0
A	36,2	16,7	19,3	5,3	7,2	2,3	13,1	100,0
P	27,3	12,4	32,4	3,9	6,4	8,2	9,4	100,0
FIN	33,9	15,7	27,0	3,0	5,2	5,2	10,1	100,0
S	31,9	18,6	28,6	2,4	5,2	4,7	8,5	100,0
UK	33,7	30,2	18,8	1,5	5,4	3,2	7,3	100,0
Euro- området	35,0	19,8	21,8	2,9	7,8	5,1	7,6	100,0
EU-15	34,5	21,2	21,8	2,5	7,4	4,8	7,8	100,0

* Statslige forbrugsudgifter minus aflønning af ansatte.

Kilde: se tabel 3.

Offentlig udgiftseffektivitet og udgiftskontrol

Medlemsstaterne har også i 2002 gjort brug af bestemte budgetregler og budgetprocedurer for at forbedre effektiviteten og kontrollen. Disse regler varierer landene imellem og omfatter flerårige budgetter, udgiftsregler med et eksplicit loft over den årlige stigningstakt samt aftaler indgået mellem forskellige dele af den offentlige forvaltning. De konstaterede afvigelser fra de finanspolitiske mål viser imidlertid, at håndhævelsen af disse regler ikke er konsekvent. Spørgsmålet om, hvilke midler der kan benyttes til at begrænse de offentlige udgifter på de lokale niveauer, er fortsat højaktuelt i mange medlemsstater. Tyskland har i år indført en national stabilitetspagt, som gør det muligt for et særligt råd bestående af repræsentanter for de forskellige myndighedsniveauer at formulere henstillinger om, hvordan der kan sikres finanspolitisk disciplin. I Portugal er der med loven om budgetstabilitet (gældende fra 2003) blevet sat nogle strengere (om end midlertidige) grænser for nettolåntagningen på alle niveauer af det offentlige, og i tilfælde af en overskridelse af de pågældende grænser for låntagningen giver budgetloven mulighed for en automatisk nedsættelse af overførslerne fra staten i en størrelsesorden, der svarer til den konstaterede overskridelse. I Spanien vil der gælde nye regler fra 2003. Regnskaberne skal i det mindste balancere på alle myndighedsniveauer, og det vil kun i midlertidige og exceptionelle situationer være tilladt at køre med underskud. Italien er i færd med at forbedre kontrollen med udgiftsdynamikken i forskellige statslige organer.

Det er vanskeligt at måle de offentlige udgifters indflydelse på økonomiske og sociale mål. Udgiftseffektivitet vedrører sammenhængen mellem input (primært, men ikke kun penge) og output. For at kunne foretage en ordentlig vurdering er der behov for bedre oplysninger, navnlig om input (politikker og udgifter) og resultater (opfyldte mål), samt en detaljeret mikroøkonomisk vurdering af specifikke politikker.

Pensionsordningernes bæredygtighed på lang sigt og pensionsreformer

Alle medlemsstater har forpligtet sig til at træffe alle nødvendige foranstaltninger, herunder især pensionsreformer, for at sikre de offentlige financers bæredygtighed på lang sigt. I 2002 gennemførte nogle af medlemsstaterne reformer, der forventes at mindske konsekvenserne af befolkningens aldring for de offentlige udgifter (Portugal), eller som vil styrke bidragsgrundlaget (Finland). Andre lande har sat yderligere skub i de reformprocesser, der er blevet indledt de seneste år, f.eks. dem, der tager sigte på at øge incitamenterne til at forblive længere på arbejdsmarkedet, at sænke den fremtidige kompensationsgrad som led i offentlige ordninger og at fremme etableringen af private pensionsordninger gennem skatteincitament og tilskud.

Disse reformer er imidlertid ikke i sig selv tilstrækkelige til at sikre den langsigtede bæredygtighed i alle EU-lande. De offentlige financers langsigtede bæredygtighed er langt fra sikret i de fleste medlemsstater (især ikke i Belgien, Tyskland, Spanien, Frankrig, Italien, Østrig og Portugal). Det vil også være meget vigtigt at få hævet beskæftigelsesfrekvensen og fortsat efterstræbe sunde offentlige finanser for at modstå følgerne af befolkningens aldring. Flere medlemsstater har endnu ikke tilvejebragt en budgetsaldo, der er tæt på balance, og en yderligere forsinkelse af opfyldelsen af stabilitets- og vækstpagtens krav vil få langsigtede konsekvenser for de offentlige financers bæredygtighed.

I flere lande med høje offentlige gældskvoter, f.eks. Italien og Grækenland, tyder meget på, at der skal udvises en stærkere vilje til at nedbringe gælden. I Italien er den i forvejen langsomme gældsnedbringelse gået helt i stå, og gældskvoten forventes at forblive på omkring 110 % af BNP. Den offentlige gæld i Grækenland skønnes at ligge på omkring 106 % af BNP, dvs. på samme niveau som i 1998. Hvis dette tempo fastholdes, vil det ikke lykkes at mindske gældskvoten til under referenceværdien på 60 % af BNP, før konsekvenserne af befolkningens aldring melder sig (dvs. om 15-20 år).

Skattepakken

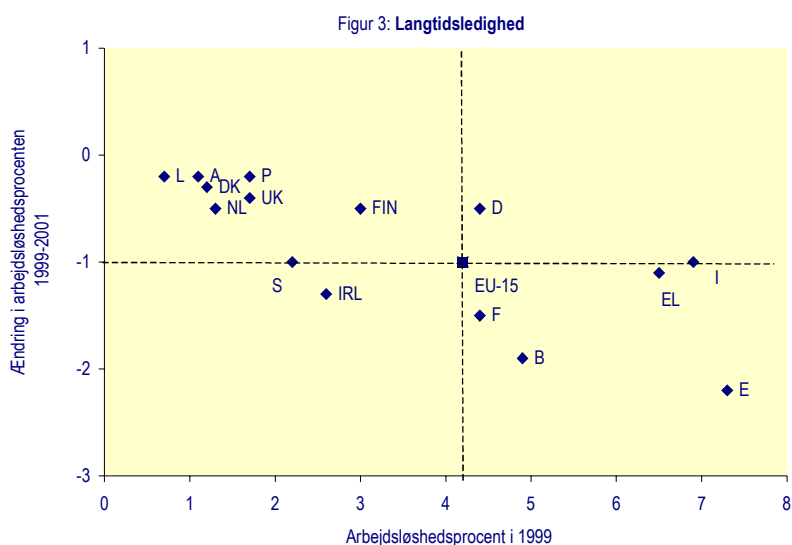
Beskatning er forsat en kilde til fragmentering af det indre marked. Det har sin pris at skulle leve med 15 forskellige skattesystemer, og denne situation fungerer som hæmsko for vækst og beskæftigelse. Det er derfor beklageligt, at det ikke lykkedes Rådet at følge sin aftale fra november 2000 om skattepakken op med fuldstændig enighed om skattepakken inden udgangen af december 2002. Adfærdskodeksgruppen fortsatte sit arbejde med elimineringen af skadelige erhvervsbeskatningsordninger og vil snart tage fat på en foreløbig vurdering af, om de forslag, der skal munde ud i afviklingen af sådanne ordninger, er tilstrækkelige. Efter at der i december 2001 blev opnået politisk enighed om teksten til direktivet om beskatning af renteindtægter i Fællesskabet, er der nu blevet opnået enighed om udformningen af det standardformat, der skal benyttes ved udvekslingen af de relevante oplysninger.

2.3 Opstramning af arbejdsmarkedet

I de overordnede økonomisk-politiske retningslinjer for 2002 blev det anbefalet medlemsstaterne: (i) at indrette skatte- og overførselsindkomstsystemerne på en sådan måde, at det kan betale sig at arbejde; (ii) at gøre de aktive arbejdsmarkedspolitikker mere effektive; (iii) at fjerne hindringerne for geografisk mobilitet; (iv) at beskytte arbejdstagernes beskæftigelsesevne og lette den faglige mobilitet; (v) at fremme en mere fleksibel arbejdstilrettelæggelse og se nærmere på reglerne vedrørende ansættelseskontrakter; (vi) at fjerne hindringerne for kvinders deltagelse på arbejdsmarkedet.

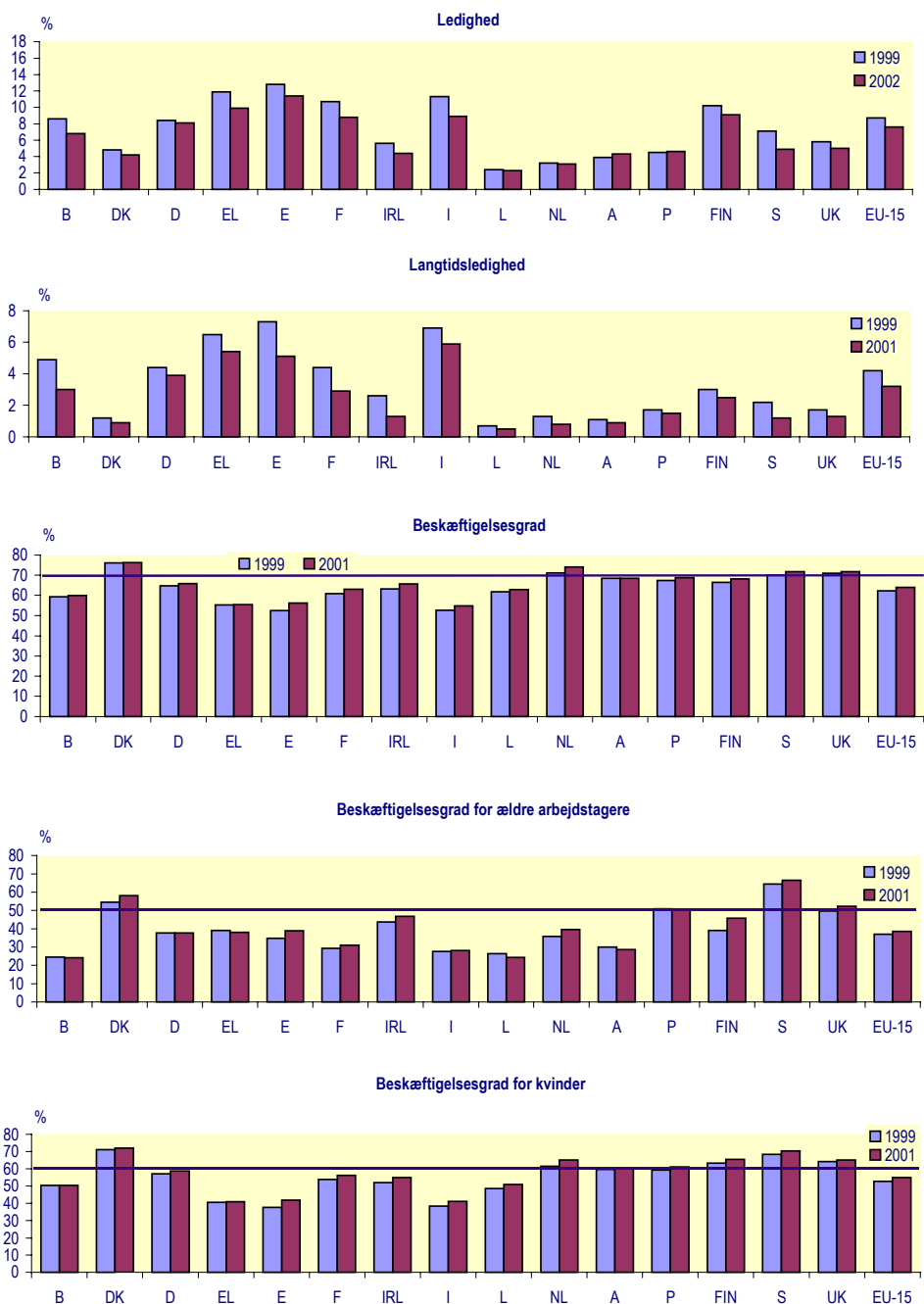
Arbejdsmarkedet har udvist nogen robusthed under den aktuelle afmatning. Beskæftigelsen fortsatte med at stige i EU som helhed i 2002, om end i et meget lavere tempo end i de forudgående fem år. Skønt virkningerne af afmatningen kunne mærkes i samtlige medlemsstater, var der store variationer i stigningen i beskæftigelsen, nemlig fra 2,8 % i Luxembourg til 1,3 % i Spanien og Irland. I Tyskland faldt beskæftigelsen med 0,5 %. Arbejdsløsheden er steget en anelse i EU og udviser det sædvanlige efterslæb i forhold til BNP-væksten. Også på dette punkt er der store forskelle mellem medlemsstaterne imellem. For næsten halvdelen af medlemsstaternes vedkommende var den gennemsnitlige ledighedsprocent i 2002 ikke højere end i 2001. Andelen af langtidsledige er faldet siden 1999 (se figur 3), hvilket afspejler de strukturelle forbedringer på arbejdsmarkedet. I 2001 (der foreligger endnu ingen tal for 2002) lå den samlede beskæftigelse på 64 %, dvs. 1,7 procentpoint over beskæftigelsen i 1999 inden indledningen af Lissabon-strategien. I årene 1999-2001 steg den i samtlige medlemsstater med undtagelse af en enkelt (se figur 4 og 5). I samme tidsrum steg beskæftigelsen blandt kvinder med 2,1 % til 54,9 % (se figur 6), og beskæftigelsen blandt ældre arbejdstagere steg med 1,5 procentpoint til 38,6 % (se figur 7). I næsten alle de medlemsstater, hvor beskæftigelsen faldt i 2001, lå den imidlertid allerede under EU-gennemsnittet, hvilket peger klart i retning af, at der eksisterer strukturelle problemer, som skal løses for at nå Stockholm-målet på 50 % i 2010.

Alt i alt gjorde medlemsstaterne visse fremskridt med gennemførelsen af arbejdsmarkedsreformer i 2002, men reformtempoet synes ikke at være steget sammenlignet med året før. Under de nuværende svage økonomiske forhold er det imidlertid særligt vigtigt at gå ufortrødent videre med disse reformer, især da det fortsat vil kræve en stor indsats at nå de mål, som EU har sat sig for beskæftigelsesudviklingen (67 % i alt og 57 % for kvinder i 2005).

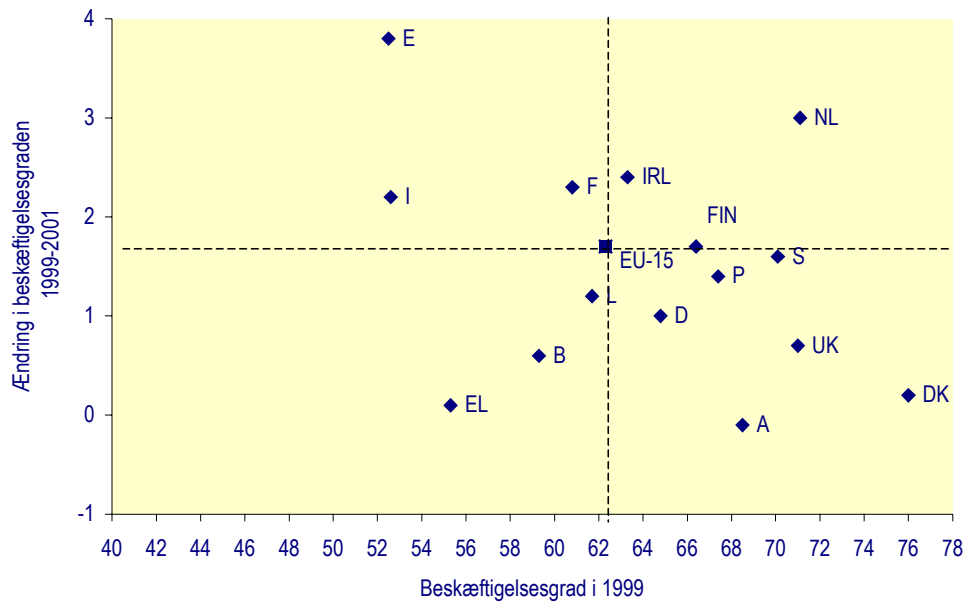
Kilde: Kommissionens tjenestegrene.

Figur 4: Arbejdsmarkedssituationen i EU

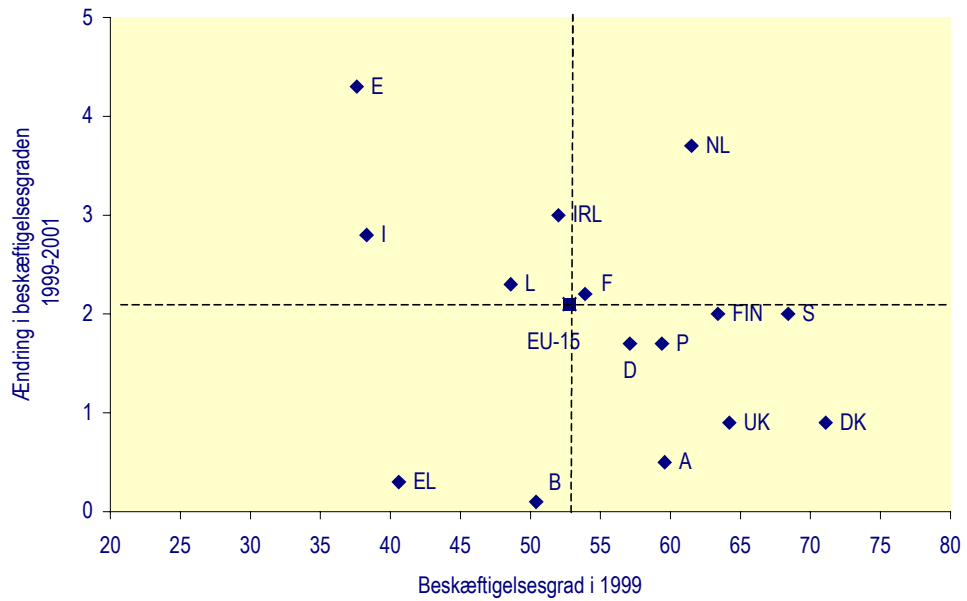
Kilde: Kommissionens tjenestegrene.

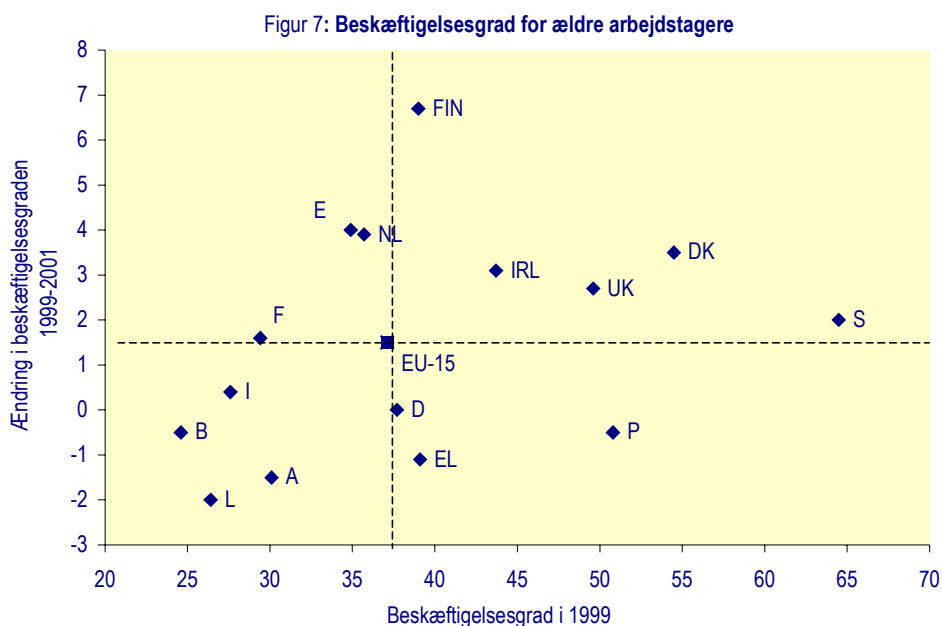
Figur 5: Samlet beskæftigelsesgrad

Kilde : Kommissionens tjenestegrene.

Figur 6: Beskæftigelsesgrad for kvinder

Kilde: Kommissionens tjenestegrene.

Beskatning og overførselsindkomster

I de fleste medlemsstater er det stadig en stor udfordring at få forbedret incitamenterne til at arbejde og til at forblive i beskæftigelse, navnlig når henses til den lave erhvervsfrekvens blandt ældre arbejdstagere og det forhold, at befolkningen bliver ældre. Der blev gjort visse fremskridt i 2002, men de foranstaltninger, der blev truffet, var generelt af spredt karakter. Der blev således ikke lanceret nogen samlede reformer af skatte- og overførselsindkomstsyste­merne med henblik på at sikre, at det kan betale sig at arbejde. De fleste medlemsstater fortsatte med at fokusere på især beskatningssiden i stedet for at tackle den kombinerede effekt af skatter og overførselsindkomster. Pensions- og førtidspensionsordningerne modtog forbavsende lidt opmærksomhed, når henses til Det Europæiske Råds aftale fra Barcelona om at hæve den faktiske gennemsnitlige alder, ved hvilken folk ophører med at arbejde, med omkring fem år inden udgangen af 2010. Der blev indledt en gennemgribende reform af pensionssystemet i Grækenland, og Finland tog nye skridt på samme område, om end med lange overgangsperioder, hvilket betyder, at virkningerne af reformforanstaltningerne sandsynligvis vil være længe om at slå igennem på arbejdsmarkedet. Flere medlemsstater reducerede arbejdskraftbeskatningen (Frankrig, Danmark, Italien), mens andre gik videre med implementeringen af allerede vedtagne reformer. Belgien tog skridt til at strømline de forskellige skatteincitament­er, der skal fremme rekrutteringen af bestemte grupper af arbejdstagere. Italien besluttede at tillade private arbejdsformidlinger, og Det Forenede Kongerige gennemførte en sammenlægning af arbejdsformidlingen og forvaltningen af overførselsindkomster for personer i den arbejdsdygtige alder. "Hartz-kommissionen" i Tyskland har foreslået tilsvarende reformer. I Spanien er forpligtelsen til at søge arbejde og mobilitetskravene knyttet til dagpengeretten blevet udvidet, og i Luxembourg er reglerne for retten til invaliditetsydelse blevet skærpet.

Aktive arbejdsmarkedspolitikker

Aktiveringsforanstaltninger, der er tydeligt indrettet på at dække den enkeltes og arbejdsmarkedets behov, kan yde et vigtigt bidrag til at hindre, at konjunkturbestemt ledighed bliver til langtidsledighed. I 2000 brugte medlemsstaterne i gennemsnit 1 % af deres BNP på aktive arbejdsmarkedspolitikker, men med ganske få undtagelser føres der ikke regelmæssig kontrol med, hvor effektive de pågældende foranstaltninger i virkeligheden er. Der blev igen gjort betydelige fremskridt på dette område i de lande, der allerede i dag fører nøje kontrol med, hvor nyttige udgifterne til de aktive arbejdsmarkedspolitikker er, f.eks. Sverige, Danmark og Finland. Et lille antal andre lande traf også begrænsede foranstaltninger på dette område (Tyskland, Spanien og Det Forenede Kongerige).

Geografisk og faglig mobilitet samt færdigheder

I flere medlemsstater er arbejdsmarkedet præget af store regionale forskelle. Der blev kun taget få skridt til at opmuntre arbejdstagerne til at flytte mellem regionerne. Spanien har taget hul på at tackle de demotiverende faktorer, der skyldes manglende konsekvens i overførselsindkomssystemet. Andre hindringer for mobiliteten, f.eks. stivheder på arbejdsmarkedet, har endnu ikke modtaget nogen særlig opmærksomhed.

Misforholdet mellem de færdigheder, der henholdsvis udbydes og efterspørges på arbejdsmarkedet, bidrager fortsat til at holde beskæftigelsen nede. Generelt set blev medlemsstaterne ved med at tackle flaskehalsproblemerne med justeringer af deres erhvervsuddannelsessystemer og strategier for livslang indlæring. Desuden har den økonomiske afmatning i en vis udstrækning lettet det kortfristede pres på arbejdsmarkedet. De to medlemsstater (Grækenland og Portugal), der på et tidspunkt modtog individuelle henstillinger om at forbedre arbejdsstyrkens færdigheder og produktivitet, gjorde visse fremskridt med gennemførelsen af reformer på dette område.

Fleksibilitet og modernisering

I mange medlemsstater lægges der fortsat særlig stor vægt på deltidsarbejde, fleksible arbejdstider og fleksibel arbejdstilrettelæggelse, alt sammen på grundlag af aftaler mellem arbejdsmarkedets parter. I Frankrig har nye bestemmelser om fleksibel arbejdstid til en vis grad kompenseret for den generelle nedsættelse af arbejdstiden. Italien og Portugal forventes om kort tid at vedtage lovforslag om henholdsvis indførelse af nye former for ansættelseskontrakter og udvidelse af mulighederne for tidsbegrænset ansættelse, mens Spanien forsøger at gøre korttidskontrakter mindre attraktive, og i denne sammenhæng er der en stigende tendens til at søge en bedre balance mellem sikkerhed og fleksibilitet på arbejdsmarkedene. Eventuelle reformer af lovgivningen om tryghed i ansættelsen har kun modtaget begrænset eller slet ingen opmærksomhed. I Østrig er ventepengeordningen blevet udvidet og gjort mere mobilitetsfremmende, samtidig med at godtgørelsesniveauet er blevet sænket. Spanien har truffet enkelte foranstaltninger i relation til dels lovgivningen om tryghed i ansættelsen, dels omkostningerne forbundet med afskedigelse. Frankrig har bebudet tilsvarende foranstaltninger.

Hindringer for kvinders deltagelse på arbejdsmarkedet

Vanskelighederne forbundet med at kombinere arbejde og børnepasning og med at blive reintegreret på arbejdsmarkedet efter en karriereafbrydelse lægger fortsat hindringer i vejen for kvinders deltagelse på arbejdsmarkedet. En række medlemsstater har taget skridt til at forbedre børnepasningsmulighederne, og ti af dem har sat sig selv bestemte mål på dette område. Pasningsmulighederne for andre plejekrævende personer har imidlertid ikke været genstand for større opmærksomhed. Andre medlemsstater har koncentreret sig om ændringer af

skattesystemet og overførselsindkomsterne for at forbedre incitamentet for kvinder til at gå i arbejde (Belgien, Spanien og Irland), og flere medlemsstater (Belgien, Tyskland, Østrig og Det Forenede Kongerige) er begyndt gradvist at gøre den lovbestemte pensionsalder ens for kvindelige og mandlige arbejdstagere. Trods den stigende opmærksomhed omkring problemet er der intet, der tyder på, at medlemsstaterne har gjort noget ved de bagvedliggende faktorer, der fører til lønforskelle mellem kønnene.

2.4 Ny dynamik i strukturreformerne på produktmarkederne

I de overordnede retningslinjer for 2002 blev det henstillet til medlemsstaterne at: *i) gennemføre det indre marked fuldt ud (øge gennemførelsesgraden, fjerne tekniske handelshindringer, skabe et effektivt fungerende indre marked for tjenesteydelser og åbne markedet for offentlige indkøb yderligere); ii) skabe effektiv konkurrence (sikre, at konkurrence- og tilsynsmyndighederne er effektive, nedbringe og forbedre statsstøtten); iii) fremskynde reformerne inden for netværksindustrierne (fremme adgangen til markedet, sikre et frit valg af energileverandør, opbygge en ny infrastruktur og åbne transportmarkederne).*

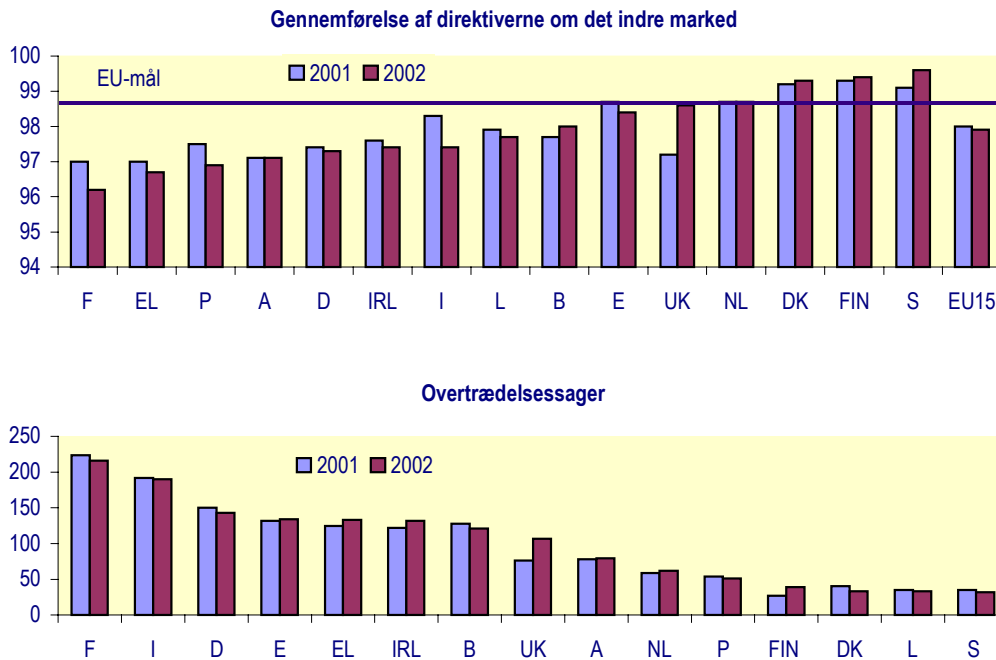
I det sidste år har udviklingen hen imod fuldstændig gennemførelse af det indre marked været ret skuffende, idet der er sket et mindre fald i gennemførelsen af direktiverne om det indre marked, og fjernelsen af de resterende hindringer for handel og grænseoverskridende serviceaktiviteter er kun skredet langsomt frem. På den anden side er der gjort gode fremskridt med hensyn til harmonisering af konkurrencepolitikken i hele EU. Liberaliseringsprocessen i netværksindustrierne er fortsat, men de etablerede operatørers markedsandel er fortsat høj. Konkurrencen er stadig utilstrækkelig, men der er især gjort fremskridt i tele- og energisektorerne, og i disse sektorer begynder forbrugerne at kunne mærke fordelene ved liberaliseringen.

Gennemførelsen af det indre marked

For første gang siden 1992 faldt både det samlede forhold mellem handel og BNP og andelen af udenlandske direkte investeringsstrømme i BNP i 2001, hvilket kunne tyde på en opbremsning i den europæiske økonomiske integration. Graden af prisspredning mellem EU-landene faldt fra 15,3 % i 2000 til 14,8 % i 2001, svarende til niveauet i slutningen af 1990'erne. Prisspredningen inden for euroområdet lå fortsat konstant på omkring 12 %.

Gennemførelsesgraden for direktiverne om det indre marked er faldet en smule fra 98 % i november 2001 til 97,9 % i november 2002, hvilket viser, at medlemsstaterne har slækket på indsatsen på dette område (jf. figur 8). Kun 5 medlemsstater (Danmark, Nederlandene, Finland, Sverige og Det Forenede Kongerige) har på nuværende tidspunkt nået målet på 98,5 %. Ser man på gennemførelsen af lovgivningen om det indre marked, ligger det samlede antal overtrædelsesprocedurer vedrørende det indre marked fortsat højt, særlig i Frankrig og Italien.

Figur 8: Gennemførelsen af det indre marked

Kilde: Kommissionens tjenestegrene.

Der er ikke sket nogen væsentlig bedring i den hastighed, hvormed der udvikles nye produktstandarder, og i effektiviteten af den måde, hvorpå princippet om gensidig anerkendelse anvendes. Den fortsatte mangel på kendskab til princippet om gensidig anerkendelse og de konstaterede omkostninger ved at anvende det i praksis udgør stadig en hindring for adgangen til markedet i de fleste eller måske alle medlemsstater.

Kommissionen offentliggjorde for nylig en omfattende oversigt over de barrierer for grænseoverskridende serviceaktiviteter, som virksomheder og forbrugere kommer ud for⁴. Sådanne barrierer kan f.eks. være langvarige, bureaukratiske og gentagne administrative formaliteter samt de lokale myndigheders mulighed for at handle efter skøn. På grundlag af oversigten, som viser problemer, der påvirker alle medlemsstaterne, har Kommissionen til hensigt at foreslå foranstaltninger til fjernelse af de påpegede barrierer.

Værdien af offentlige indkøb offentliggjort i De Europæiske Fællesskabers Tidende som andel af den samlede værdi af offentlige indkøb i 2001 (15 %) var uændret i forhold til det foregående år. Tyskland var fortsat bagud med en andel på 6 %. Offentlige indkøb sker i stadig stigende grad online. I 2002 har Danmark, Tyskland og Irland gjort særlig gode fremskridt i så henseende. Endvidere er der opnået politisk enighed om hovedpunkterne i lovgivningspakken om offentlige indkøb, men pakken er endnu ikke vedtaget formelt.

⁴ Status over det indre marked for tjenester, KOM(2002) 441 endelig.

Konkurrencepolitik og regulerende politik

Der er truffet foranstaltninger til at gøre konkurrencepolitikken mere effektiv. I alle medlemsstater, undtagen Luxembourg og Finland, har de nationale konkurrencemyndigheder nu beføjelse til at håndhæve EF-traktatens artikel 81-82, som omhandler aftaler mellem virksomheder og misbrug af en dominerende stilling. Nogle medlemsstater (herunder Grækenland, Irland, Portugal og Det Forenede Kongerige) har truffet foranstaltninger til at styrke konkurrencemyndighedernes ressourcer og kapacitet, mens andre (Belgien, Danmark, Spanien, Irland og Portugal) har styrket de regulerende myndigheder. På EU-plan er arbejdet med at modernisere anvendelsen af konkurrencereglerne skredet godt frem. I november 2002 blev der vedtaget en ny forordning om modernisering af håndhævelsesmekanismerne for EF-traktatens artikel 81 og 82, og i december 2002 forelagde Kommissionen et forslag for Rådet om ændringer i fusionsforordningen.

I 2000 oversteg statsstøtten (ekskl. støtte til landbrug og fiskeri) 1 % af BNP i Belgien, Danmark, Tyskland og Luxembourg. Støtteniveauerne i procent af BNP fortsatte imidlertid den nedadgående udvikling i alle EU-lande med undtagelse af Danmark, Irland, Luxembourg og Nederlandene. Samtidig er der en opadgående tendens i andelen af støtte til horisontale formål i alle medlemsstater med undtagelse af Østrig. Kommissionens resultattavle og register for statsstøtte bidrager til gennemsigtigheden i statsstøttepolitikken. Kommissionen er ved at undersøge metoder til at vurdere statsstøttens effektivitet som politisk instrument.

Strukturreformer i netværksindustrierne

Reglerne vedrørende en konkurrencepræget kommunikationssektor er på plads, idet der er opnået enighed om alle elementer i lovgivningspakken på teleområdet. Ved udgangen af 2001 var den etablerede operatørs markedsandel inden for lokalopkald imidlertid fortsat høj (dvs. over 80 % i mange medlemsstater, hvilket hjælper til at forklare, hvorfor der kun har været et marginalt prisfald for sådanne opkald. I nogle lande var de etablerede operatørs markedsandele fortsat høj selv inden for fjernopkald. Til trods for disse tal er situationen ved at blive bedre, idet fast operatørvalg nu er fuldt implementeret for lokalopkald.

I 2002 fortsatte liberaliseringen af elmarkedet med stigninger i den lovfæstede åbning af markedet i Belgien, Grækenland, Spanien, Irland, Luxembourg, Nederlandene og Portugal. På gasmarkedet steg den lovfæstede åbning af markedet i Østrig, Danmark, Irland, Luxembourg, Nederlandene og Spanien. Konkurrencen i energisektoren, målt ved den etablerede operatørs markedsandel eller ved gas- og elbrugernes skift af producenter og leverandører, er dog fortsat begrænset (jf. tabel 5 og 6).

Tabel 5: Produktmarked: elektricitet

	Angivet markeds- åbning (2002)	Tids- punkt for fuld- stændig åbning	Markeds- andel for største producent (2000)	Priser for store industrielle brugere EU=100 (2002)	Priser for hushold- ninger EU=100 (2002)	Store berettigede industrielle brugere Skift 1998-2001	Små kommercielle brugere/hus- holdninger Skift 1998-2001
B	52	2003/7	91,1	122,6	110,1	2-5%	Ikke berettigede
DK	35	2003	36,0	103,1	83,7	ukendt	Ikke berettigede
D	100	1999	34,0	110,5	122,1	20-30%	5-10%
EL	34	-	97,0	95,2	56,1	intet	Ikke berettigede
E	55	2003	42,4	83,9	83,2	10-20%	Ikke berettigede
F	30	-	90,2	90,6	89,4	10-20%	Ikke berettigede
IRL	40	2005	97,0	134,8	85,5	10-20%	Ikke berettigede
I	45	2004(1)	46,7	125,2	134,6	>50%	Ikke berettigede
L	57	-	-	104,0	111,1	10-20%	Ikke berettigede
NL	63	2004	n.a	99,4	87,8	20-30%	Ikke berettigede
A	100	2001	32,6	120,0	90,2	20-30%	5-10%
P	45	2003	58,5	107,3	118,4	5-10%	Ikke berettigede
FIN	100	1997	23,3	64,7	67,5	ukendt	5-10%
S	100	1998	49,5	50,0	67,9	ukendt	10-20%
UK	100	1998	n.a	99,0	99,8	>50%	30-50%

¹ forbrugere, som ikke er husholdninger.

Kilde: Kommissionens tjenestegrene.

En af grundene er, at energimarkederne endnu ikke er tilstrækkelig integrerede på EU-plan. Der er imidlertid opnået politisk enighed i Rådet om el- og gaspakken, herunder enighed om en dato for åbningen af markederne for husholdningskunder samt om et gennemsigtigt og ikke-diskriminerende tarifsystem for grænseoverskridende transaktioner. Der er endvidere gjort fremskridt med hensyn til at udvide antallet af elsammenkoblinger mellem medlemsstaterne.

Tabel 6: Produktmarked: gas

	Angivet markeds- åbning (2002)	Tids- punkt for fuld- stændig åbning	Markeds- andel for største leveran- dør (2000)	Priser for store industrielle brugere EU=100 (2002)	Priser for hushold- ninger EU=100 (2002)	Store berettigede industrielle brugere Skift 1998-2001	Små kommercielle brugere/hus- holdninger Skift 1998-2001
B	59	2003/6	95	90,7	99,2	ukendt	Ikke berettigede
DK	35	2004	92	77,6	89,6	2-5%	Ikke berettigede
D	100	2000	ukendt	125,7	109,9	<2%	<2%
EL	n.a	n.a	n.a	n.a	n.a	n.a	n.a
E	79	2003	70	75,0	124,4	20-30%	Ikke berettigede
F	20	-	95	85,1	109,3	20-30%	Ikke berettigede
IRL	82	2005	ukendt	84,3	86,4	20-30%	Ikke berettigede
I	96	2003	10	101,4	118,3	10-20%	2-5%
L	72	-	85	101,9	79,0	5-10%	Ikke berettigede
NL	60	2003	ukendt	88,3	83,6	30-50%	Ikke berettigede
A	100	2002	ukendt	97,1	104,4	<2%	Ikke berettigede
P	n.a	-	n.a	108,1	156,8	Ikke berettigede	Ikke berettigede
FIN	n.a	-	n.a	106,7	96,6	Ikke berettigede	Ikke berettigede
S	47	2006	100	102,4	114,6	<2%	Ikke berettigede
UK	100	1998	50	93,6	78,9	>50%	30-50%

Kilde: Kommissionens tjenestegrene.

Der er også konstateret visse forbedringer i effektiviteten af brugen af sammenkoblingsinfrastrukturen (mellem Frankrig og Det Forenede Kongerige, Grækenland og Italien, og i en vis grad mellem Danmark og Tyskland), idet der i stigende grad anvendes markedsbaserede mekanismer i forbindelse med fordelingen af denne. Mekanismerne for kapacitetsfordeling og tariffastsættelse er ikke desto mindre stort set ineffektive og begrænser fortsat konkurrencen. Danmark, Tyskland, Italien, Nederlandene, Østrig, Sverige og Det Forenede Kongerige har åbnet deres jernbanegodsnet for konkurrence fra udenlandske tjenester. Det er imidlertid sandsynligt, at de fleste medlemsstater ikke vil have gennemført den første pakke om jernbaneinfrastrukturen fuldt ud inden dens ikrafttrædelsesdato, den 15. marts 2003. Endvidere er Rådet og Parlamentet endnu ikke nået til enighed om den reviderede finansforordning og retningslinjerne for transeuropæiske transportnet, den anden jernbanepakke, public service-kontrakter om passagertransport og tildeling af slots i lufthavne. Endelig må det med tilfredshed konstateres, at Rådet nåede til enighed om posttjenestedirektivet, pakken om det fælles europæiske luftrum og om en fælles holdning til adgangen til havnetjenester.

2.5 Fremme effektiviteten og integrationen på markedet for finansielle tjenester i EU

I de overordnede retningslinjer blev det henstillet til medlemsstaterne at: (i) sikre, at alle relevante parter øger bestræbelserne på at gennemføre handlingsplanen for finansielle tjenester (FSAP) fuldt ud inden 2005 og lovgivningen om værdipapirmarkederne inden 2003; (ii) øge bestræbelserne på at gennemføre handlingsplanen for risikovillig kapital inden 2003; (iii) sikre en yderligere forbedring af ordninger, der kan skabe et effektivt grænseoverskridende/tværasektoralt samarbejde om tilsynsmæssige spørgsmål; (iv) tilskynde til fjernelse af barrierer for en effektiv grænseoverskridende clearing og afregning.

Gennemførelse af handlingsplanen for finansielle tjenesteydelser (FSAP)

Den finansielle integration skrider frem. Ud af de oprindelige 42 lovgivningsmæssige og andre foranstaltninger i handlingsplanen for finansielle tjenesteydelser (FSAP), som er kernen i Fællesskabets bestræbelser på at integrere EU's finansielle markeder, er 32 nu færdiggjort. De ambitiøse mål, som Det Europæiske Råd i Barcelona fastsatte for 2002, vil i stort omfang blive nået. Ud af de 8 foranstaltninger, der skulle vedtages inden årets udgang, er 6 blevet vedtaget (forordningen om internationale regnskabsstandarder og direktiverne om sikkerhedsstillelse, fjernsalg af finansielle tjenesteydelser, forsikringsmæglere, finansielle konglomerater og markedsmissbrug). De foreslåede direktiver om prospekter og pensionsfonde er forsinket en smule, og direktivet om pensionsfonde forventes nu vedtaget i marts og direktivet om prospekter i juni 2003. De lovgivningsmæssige foranstaltninger, der er vedtaget af Rådet, skal nu gennemføres i medlemsstaternes lovgivning. Den nuværende hastighed i gennemførelsen af FSAP skal fastholdes, hvis fristen for fuldstændig gennemførelse i 2005 skal overholdes. Alle udestående foranstaltninger skal vedtages på EU-plan senest i midten af 2004, således at der bliver tilstrækkelig tid til gennemførelse i medlemsstaterne. For at overvåge virkningen af FSAP-foranstaltningerne er Kommissionen ved at udarbejde et sæt indikatorer, der vil fokusere på en opgørelse af udviklingen i integrationen og effektiviteten inden for EU's finansielle marked.

Gennemførelse af handlingsplanen for risikovillig kapital (RCAP)

Markedet for risikovillig kapital har gennemgået en større ændring siden midten af 2002. På strukturelt plan står EU's marked for risikovillig kapital over for en række regulerende, finanspolitiske og juridiske/administrative begrænsninger. Handlingsplanen for risikovillig kapital (RCAP) blev udarbejdet med det formål at tage fat på disse begrænsninger, og gennemførelsen af planen er skredet frem i 2002. Foruden fremskridtene med hensyn til indførelsen af en fælleseuropæisk lovramme via de relevante aspekter af FSAP har medlemsstaterne gennemført en række reformer på nationalt plan. I nogle medlemsstater (Danmark, Tyskland) er reguleringen af institutionelle investorerers investeringer blevet baseret mindre på kvantitative begrænsninger til fordel for en fremgangsmåde efter forsigtighedsprincippet ("prudent-man"). Flere medlemsstater (Italien, Nederlandene og Spanien) har reduceret perioden for konkursramte virksomheders indfrielse af restgæld og har lempet andre regler, der nægter fallerede virksomhedsdrivende endnu en chance. Med hensyn til forbedring af de skattemæssige rammer for investering af risikovillig kapital har de fleste medlemsstater gennemført skatteforanstaltninger, der bl.a. skulle kunne fremme markedet for risikovillig kapital. Disse foranstaltninger omfatter reduktioner i virksomhedsskatterne, skatteincitament til personer, der opretter nye virksomheder, skattelempelse for forsknings- og udviklingsudgifter samt generelle investeringsomkostninger. Flere medlemsstater har også truffet foranstaltninger til at tilpasse de skattemæssige rammer til fordel for medarbejderaktieordninger (Danmark, UK). Til trods for at der er vedtaget en række

foranstaltninger, diskrimineres der imidlertid stadig i de fleste medlemsstaters skatteordninger mellem behandlingen af renteudgifter og udbytteudbetalinger. Der er som helhed gjort meget for at fjerne de eksisterende barrierer for et effektivt marked for risikovillig kapital i EU, men det ser ud til, at det er nødvendigt med hurtigere fremskridt på alle de hovedområder, der er anført i RCAP.

Ordninger for grænseoverskridende/tværasektoralt samarbejde om tilsynsspørgsmål

En række medlemsstater har ændret deres ordninger for finansielt tilsyn i 2002, således at det tværasektorale samarbejde er blevet udvidet. I Østrig vil den nyoprettede tilsynsmyndighed for det finansielle marked (FMA) føre tilsyn med alle finansielle institutioner og markeder. I Tyskland har de tre særskilte tilsynsorganer for bankvirksomhed, forsikringsvirksomhed og værdipapirhandel sluttet sig sammen til et enkelt føderalt finansielt tilsynsorgan (BAFin). I Irland er der oprettet en enkelt regulerende myndighed for den finansielle sektor inden for den ændrede centralbank. I Belgien vil de tre eksisterende tilsynsmyndigheder blive reorganiseret og lagt ind under en finansiell tilsynsmyndighed. I Nederlandene er tilsynet ved at blive reorganiseret efter politiske målsætninger i stedet for efter sektorer. I Frankrig blev forslaget om at fusionere de to myndigheder for de finansielle markeder genoptaget. Eftersom medlemsstaterne følger forskellige modeller for konsolideret finansielt tilsyn, og eftersom integrationen af de finansielle markeder skrider frem, vil et bedre grænseoverskridende samarbejde være af afgørende betydning. Et af målene for ØKOFIN-Rådets forslag om at udvide den lovgivningsmæssige fremgangsmåde bestående af fire niveauer (den såkaldte "Lamfalussy-procedure") til banker, forsikringsvirksomheder og finansielle konglomerater er netop at fremme konvergensen mellem medlemsstaterne.

Effektiv grænseoverskridende clearing og afregning

Til trods for at der vedvarende er tegn på konsolidering af markedet (f.eks. fusionen mellem Crest og Euroclear), er de nuværende ordninger for grænseoverskridende clearing og afregning komplekse og fragmenterede, hvilket påfører investorerne unødige udgifter og risici. Kommissionen udsendte en forespørgende meddelelse i maj 2002 med det formål at indsamle oplysninger om foranstaltninger, der bør prioriteres. I den anden Giovannini-rapport (i øjeblikket under udarbejdelse) vil der blive sat fokus på fjernelse af de barrierer, der er påpeget i den første rapport, idet der vil blive foretaget en undersøgelse af de generelle politiske aspekter af den sandsynlige udvikling i opbygningen af clearing- og afregningssystemet samt en gennemgang af nogle af de mulige fremtidige "modeller" for clearing og afregning.

2.6 Fremme iværksættervirksomhed

I de overordnede retningslinjer for 2002 blev det henstillet til medlemsstaterne, at de bør: *(i) skabe et erhvervsvenligt klima (forbedre skatteordningerne og regelsystemet, gøre de offentlige tjenester mere effektive, reducere hindringerne for den grænseoverskridende økonomiske aktivitet); (ii) træffe foranstaltninger vedrørende det europæiske charter om små virksomheder; (iii) forbedre adgangen til finansiering.*

Der er taget flere initiativer på såvel fællesskabsplan som nationalt plan til at forbedre erhvervmiljøet og fremme en iværksætterkultur. Resultaterne varierer imidlertid fra det ene land til det andet og fra det ene område til det andet.

Erhvervs miljøet

Regelsystemet er ved at blive bedre i alle medlemsstater, om end der skal gøres mere for, at den samlede virkning af mange små forbedringer bliver mærkbar. På EU-plan er Kommissionen nu ved at indføre sit nye system for konsekvensanalyse og gennemføre sin handlingsplan vedrørende bedre regulering. En række medlemsstater (herunder Frankrig, Italien, Østrig og Portugal) har truffet foranstaltninger til at reducere det typiske tidsforbrug og de typiske omkostninger i forbindelse med oprettelse af et nyt selskab, til at lette de administrative byrder og til at stimulere konkurrencen inden for visse sektorer.

Der er gennemført store reformer med henblik på at øge effektiviteten af den offentlige sektor i Belgien (nye ledelsesregler og benchmarking, e-forvaltning), Danmark (større brug af offentlig licitation), Portugal (rationalisering af de statslige myndigheders struktur) og Sverige (udvikling og brug af benchmarkingdatabase). De offentlige tjenester bliver i stadig stigende grad tilgængelige on-line (jf. afsnit 2.7).

Slutrapporten fra den højtstående gruppe af selskabsekspertter om regnskabsstandarder og regler om selskabsstyring (corporate governance) er offentliggjort. Denne rapport vil danne grundlaget for reformer af selskabsretten på EU-plan. Kommissionen har endvidere iværksat en drøftelse med medlemsstaterne af langsigtede omfattende løsninger for selskabsbeskatningen i EU. I 2002 blev de lovfæstede selskabsskatter sænket i Frankrig, Irland, Luxembourg, Nederlandene og Portugal, mens selskabsbeskatningssystemet i Grækenland blev forenklet. Endelig bør vedtagelsen af direktivet om moms på e-handel bidrage til at forbedre vilkårene for e-business (jf. afsnit 2.7).

Det europæiske charter om små virksomheder

I 2002 gjorde alle medlemsstater fremskridt med hensyn til gennemførelsen af henstillingerne i det europæiske charter om små virksomheder. De fleste medlemsstater traf foranstaltninger til at reducere den tid og de omkostninger, der er nødvendige ved oprettelse af nye virksomheder, videreudvikle uddannelsesinitiativer med henblik på iværksættere, fremme virksomhedernes e-handel og forbedre regel- og lovgivningsmiljøet for virksomhederne (jf. ovenfor). Der blev imidlertid kun gjort lidt for at sikre, at de små virksomheders interesser er bedre repræsenteret.

Adgang til kapital

Adgangen til kapital er fortsat et problem for især små og mellemstore virksomheder. Dette problem er blevet skærpet gennem et fald i venturekapitalinvesteringer og som følge af de finansielle vanskeligheder, som visse banker oplever. Inden for rammerne af handlingsplanen for risikovillig kapital har de fleste medlemsstater udarbejdet programmer til fremme af iværksættervirksomhed og innovation.

2.7 Fremme den videnbaserede økonomi

I de overordnede retningslinjer for 2002 blev det henstillet til medlemsstaterne at: (i) *stimulere F&U og innovation (forbedre rammevilkårene, tilskynde til videnoverførsel fra universiteterne, forbedre samarbejdet på tværs af Europa, vedtage det sjette rammeprogram for forskning); (ii) fremme adgangen til og udnyttelsen af IKT (fremskynde udviklingen af det europæiske*

bredbåndsnet, stimulere anvendelsen af internet); (iii) styrke indsatsen på uddannelsesområdet (for at forbedre uddannelsesniveaet, forbedre uddannelsessystemets muligheder for at tilpasse sig og forbedre gennemsligtigheden i eksamens- og kvalifikationsbeviserne).

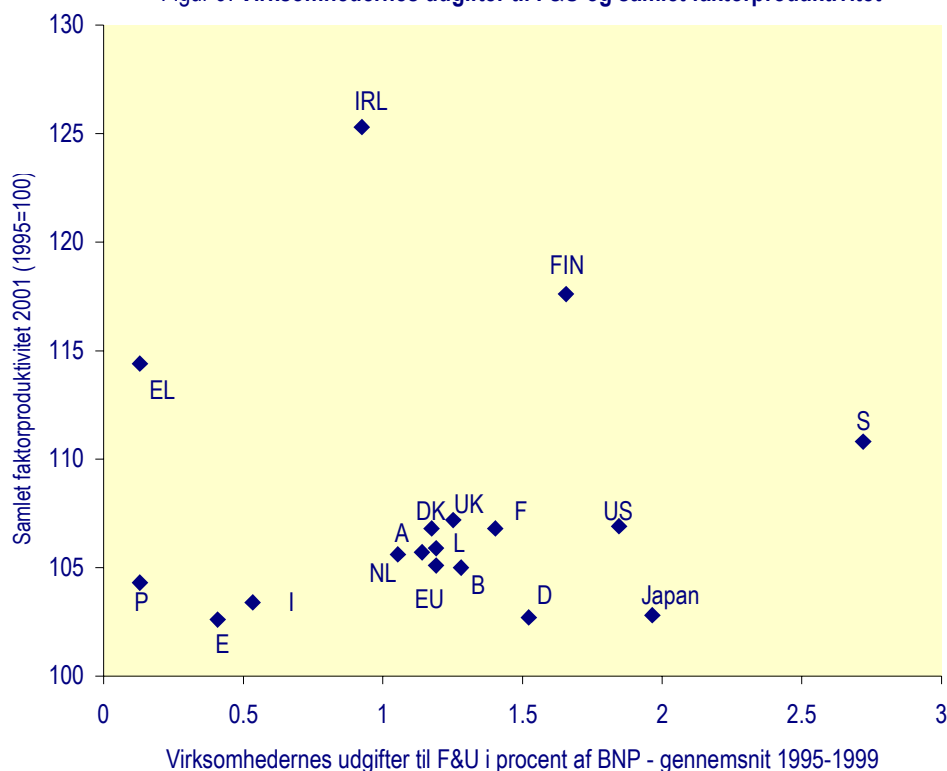
Mens EU fortsat er bag efter USA med hensyn til den videnbaserede økonomi, er der tegn på, at EU er ved at hale ind på USA (f.eks. med hensyn til anvendelse af IKT). De huller, der består med hensyn til virksomheds-F&U og patenter, ser imidlertid ud til at være vedholdende. Anvendelsen af internettet stiger fortsat i EU. Udfordringen består nu i at sikre en yderligere fremskudelse af udlægningen af bredbånd. Forbedring af uddannelsessystemets effektivitet er fortsat et højt prioriteret område. Medlemsstaterne har desuden styrket det erhvervsfaglige aspekt af uddannelserne for at kunne reagere tilfredsstillende på ændringer i kravene til færdigheder.

Forskning, udvikling og innovation

Kommissionen har indledt drøftelser med medlemsstaterne og virksomhederne om, hvordan F&U-udgifterne øges fra de nuværende 1,9 % af BNP til målet på 3 %, som blev fastsat af Det Europæiske Råd i Barcelona. Der fokuseres på at forbedre rammebetingelserne for F&U og innovation. Samtidig rettes opmærksomheden endnu mere på, hvordan de eksisterende finansielle midler udnyttes mere effektivt til støtte for F&U og innovation. En indsats på dette område vil bidrage til at øge produktiviteten (jf. figur 9).

I forbindelse med initiativet vedrørende det europæiske forskningsområde er der gjort fremskridt med hensyn til at samordne de nationale forskningsaktiviteter, f.eks. vedrørende AIDS/HIV-forskning. Det nylig vedtagne sjette rammeprogram for forskning vil styrke denne udvikling. På den anden side er der endnu ikke opnået enighed om fællesskabspatentet. Grækenland, Italien, Østrig, Portugal, Sverige og Det Forenede Kongerige har truffet foranstaltninger til at forbedre forbindelserne mellem universiteter og virksomheder.

Figur 9: Virksomhedernes udgifter til F&U og samlet faktorproduktivitet

Kilde: Kommissionens tjenestegrene.

Informations- og kommunikationsteknologier (IKT)

Den lokale konkurrence på telekommunikationsmarkedet er af afgørende betydning for IKT-sektorens videreudvikling i Europa. Juridisk set er der ubundet adgang til abonnentledningerne i alle medlemsstater. Den effektive konkurrence inden for teletjenester, der benytter den etablerede operatørs lokale netværk, er imidlertid stadig utilstrækkelig i praksis (jf. afsnit 2.4). Udlægningen af "bredbåndstjenester" - dvs. højhastighedstransmission af tale-, data- og videosignaler - har været langsommere end forventet og er stadig karakteriseret ved de etablerede operatørs store dominans på engrosmarkedet. I 2001 var udbredelsen af bredbånd forholdsvis stor i Belgien, Danmark, Tyskland, Nederlandene, Østrig, Finland og Sverige. Handlingsplanen vedrørende eEurope 2005, som blev godkendt af Det Europæiske Råd i Sevilla i juni 2002, tager sigte på at fremme udviklingen af bredbåndstjenesterne og brugen af internet som helhed.

Som følge af de øgede IKT-udgifter og et fald i omkostningerne ved adgang til internettet er priserne for adgang til internettet fortsat steget, om end langsommere end i 2001. Ved midten af 2002 havde 40 % af husstandene i EU adgang til internettet i forhold til 36 % i 2001. Der var imidlertid stadig store forskelle mellem medlemsstaterne. Spanien, Frankrig og Portugal så ud til at være ved at nå EU-gennemsnittet, hvilket imidlertid ikke gjaldt for Grækenland. Internetadgangen i skolerne steg ligeledes. Andelen af elever pr. onlinecomputer faldt fra 25 i

2001 til 17 i 2002, men der er store forskelle mellem medlemsstaterne. De oprindelige eEurope-mål om at forbinde alle skoler med internettet og uddanne et tilstrækkeligt antal lærere er næsten nået. Udbredelsen af internet i virksomhederne er langt større end i husstandene. Ikke desto mindre er det fortsat en beskedent andel af aktiviteterne, der rent faktisk udføres online. 55 % af de grundlæggende offentlige tjenester var tilgængelige online i april 2002 i forhold til 45 % i oktober 2001. På dette område er det Benelux-landene, Tyskland og Østrig, der er bagud.

Uddannelse og undervisning

For EU som helhed faldt de offentlige uddannelsesudgifter en smule fra 5,2 % af BNP i 1995 til 5,1 % i 2000. Deres andel inden for de samlede offentlige udgifter steg imidlertid med 1 procentpoint i samme periode. I modsætning til USA er de private investeringer i uddannelse meget lave. F.eks. udgør de private udgifter til højere uddannelse i EU kun 0,2 % af BNP i forhold til 1,6 % i USA. De private udgifter til uddannelsesinstitutioner udgør mindre end 0,5 % af BNP i alle medlemsstater undtagen Tyskland, Grækenland og Spanien. I nogle medlemsstater ser det ud til, at der inden for uddannelses- og undervisningspolitikken fokuseres mere på behovet for reformer af uddannelses- og undervisningssystemerne med henblik på at øge effektiviteten end på en forøgelse af udgifterne. Nogle medlemsstater investerer rent faktisk mindre end andre i uddannelse og undervisning og opnår ikke desto mindre bedre resultater. De fleste medlemsstater har styrket det erhvervsfaglige aspekt af uddannelserne, bl.a. for at tilbyde alternative muligheder til de elever, der ellers vil glide ud af uddannelsessystemet. EU har indført flere instrumenter, der tager sigte på at gøre det lettere at overføre kvalifikationer og færdigheder i akademiske eller erhvervmæssige sammenhænge. Det europæiske meritoverførelsessystem, som letter de studerendes mobilitet, bliver stadig mere udbredt, selv uden for Europa. Der er endvidere ved at blive truffet foranstaltninger til at indføre europæiske bachelor- og master-grader inden for rammerne af Bologna-processen.

2.8 Fremme miljømæssig bæredygtighed

I de overordnede retningslinjer for 2002 blev det henstillet til medlemsstaterne at: *(i) fremlægge analyser af de sociale og miljømæssige konsekvenser af de politiske foranstaltninger; (ii) øge konkurrencen for at øge de markedsbaserede instrumenters effektivitet; (iii) indføre og styrke politikker, der er baseret på økonomiske instrumenter, for at kunne indregne de eksterne omkostninger og afspejle ressourceanvendelsen; (iv) forberede indførelsen af handel med emissionskvoter mere generelt på EU-plan, udarbejde passende foranstaltninger og politikker for at opfylde Kyoto-forpligtelserne, især med henblik på en mere effektiv styring af energi- og transportefterspørgslen; (v) tilskynde til medtagelse af miljømæssige oplysninger i virksomhedernes årsregnskaber; (vi) nedbringe sektorstøtten og skattefritagelserne samt andre foranstaltninger, der har en negativ miljøvirkning; (vii) vedtage passende rammebestemmelser for energibeskatning på EU-plan; (viii) gennemføre foranstaltninger vedrørende energiudnyttelse, herunder transport, for at forbedre energieffektiviteten.*

Konsekvensanalyser

Kommissionen har i sit arbejdsprogram for 2003 anført en række større forslag, hvis økonomiske, sociale og miljømæssige virkninger den vil vurdere, før de forelægges for Rådet

og Parlamentet. For at hjælpe medlemsstaterne med at gennemføre en strategisk miljøvurdering som krævet i direktiv 2001/42 har Kommissionen til hensigt at udsende et vejledende dokument i 2003.

Styrkelse af effektiviteten af markedsbaserede instrumenter

Strukturreformer på produktmarkederne, nemlig dem, der angår en liberalisering af netværksindustrierne (jf. afsnit 2.4), forventes at gøre virksomhederne mere følsomme over for prissignaler på inputsiden og få dem til at konkurrere på pris, kvalitet og innovation snarere end offentligt beskyttede eller fastsætte priser. Disse reformer skulle endvidere kunne øge kundernes valgmuligheder. Begge dele skulle kunne hjælpe de økonomiske aktører med at reagere mere fleksibelt på prissignaler og skifte til mindre miljøskadelige energikilder og/eller transportformer. Udviklingen med hensyn til både strukturreformer og fastsættelse af hensigtsmæssige prissignaler har imidlertid været ret beskedene i 2002 som følge af omfanget af de miljømæssige udfordringer.

Indregning af miljøomkostningerne

Tyskland og Sverige hævdede de eksisterende energi- og/eller kulstofafgifter som en del af deres skatteomlægningspolitikker. Østrig planlægger at indføre lignende foranstaltninger. Belgien, Nederlandene, Italien og Spanien tilpassede deres køretøjsbeskatningssystemer for at tage hensyn til miljøkriterierne, og Frankrig tilbød skattefordele i forbindelse med køb af renere biler og isolering af boliger. Finland har meddelt, at der vil ske en gradvis stigning i skatten på affald, der går til kommunale lossepladser. Sverige er i færd med at øge afgifterne på affald og grus. Det Forenede Kongeriges afgift på råmaterialeaggregater trådte i kraft, og det samme gjorde landets system for handel med emissionskvoter for drivhusgas. Visse aspekter af denne frivillige ordning vil dog formentlig ikke være forenelige med den kommende EU-ordning for handel med emissionskvoter (se nedenfor).

Flere medlemsstater (Frankrig, Italien, Sverige, Det Forenede Kongerige) nedsatte punktafgifterne for alternative brændstoffer til køretøjer, hovedsagelig biodiesel. Disse nationale foranstaltninger skal ses i sammenhæng med Kommissionens forslag om nedsat beskatning af biobrændsler, som Rådet er nået til politisk enighed om. Luxembourg og Nederlandene sluttede sig til gruppen af lande, der giver skattnedsættelse for køretøjsbrændstoffer med lavt svovlindhold som en forløber for indførelsen af de obligatoriske standarder i hele EU fra 2005. Belgien er ved at træffe lignende foranstaltninger til at reducere svovlindholdet i brændsel, der anvendes til boligopvarmning.

Spanien og Danmark meddelte, at der vil ske en reduktion i støtten til elektricitet fremstillet af vedvarende kilder, og Danmark ophævede desuden en række miljøafgifter. Nederlandene er ved at omstrukturere støtten til vedvarende kilder for at gøre den mere målrettet og undgå "overstimulering" af visse typer vedvarende energiproduktion.

Handel med emissionskvoter

Efter ratificeringen af Kyoto-protokollen har Rådet og Parlamentet gjort store fremskridt hen imod vedtagelse af Kommissionens forslag om en fællesskabsordning for handel med emissionskvoter, idet førstebehandlingen blev afsluttet inden udgangen af 2002. Sammen med det kommende kommissionsforslag om at knytte kreditter fra mekanismen for fælles gennemførelse og ren udvikling til fællesskabsordningen for handel med emissionskvoter skulle dette på en omkostningseffektiv måde kunne tilvejebringe en stor del af de nødvendige

emissionsreduktioner. Som forberedelse til gennemførelsen af fællesskabsordningen for handel med emissionskvoter er Nederlandene begyndt at undersøge, hvordan emissionskvoterne skal fordeles til de enkelte virksomheder.

Medtagelse af miljøoplysninger

Medlemsstaterne har som helhed taget skridt til at underrette virksomhederne om Kommissionens henstilling om medtagelse af miljøoplysninger i virksomhedernes regnskaber. Dette er typisk sket gennem industrisammenslutninger eller revisionsorganer, men nogle lande (Danmark, Spanien) har helt eller delvis indføjet henstillingen i den nationale lovgivning, mens andre (Frankrig, Tyskland, Grækenland, Portugal, Det Forenede Kongerige) måske vil gøre dette.

Reduktion af tilskud og skattefritagelser, der har en negativ miljøvirkning

Tyskland reducerer fortsat tilskuddene til kulminedrift og har meddelt, at det har til hensigt at reducere fremstillingsindustriens fritagelser fra visse økologiske afgifter. Kommissionen har ikke kendskab til, at andre medlemsstater skulle have taget initiativ til at reducere sektorstøtte og skattefritagelser eller andre foranstaltninger, der har en negativ miljøvirkning.

Fællesskabsrammer for energibeskatning

Rådet har videreført drøftelserne om udkastet til direktiv om omlægning af Fællesskabets rammer for beskatning af energiprodukter, men nåede ikke til enighed inden december 2002. De vigtigste udestående spørgsmål er muligheden for at fastsætte nationale niveauer under de nye minimale beskatningsniveauer, ordninger for beskatning af diesel anvendt til kommercielle formål og varigheden af overgangsperioderne for andre energiprodukter.

Målrettede foranstaltninger til forbedring af energieffektiviteten

En bedre energieffektivitet har i flere år været en vigtig del af EU's energipolitiske dagsorden og er det fortsat. Den seneste EU-lovgivning om energieffektivitet i bygninger og forslaget om kombineret varme- og kraftfremstilling vil begge øge energieffektiviteten i de kommende år, især i medlemsstater, der hidtil ikke har været særlig opmærksom på mulighederne på disse områder. Tyskland indførte strammere energieffektivitetsnormer for nye bygninger.

3. KORTFATTEDE VURDERINGER AF GENNEMFØRELSEN I DE ENKELTE MEDLEMSSTATER

Det medfølgende arbejdsdokument fra Kommissionens tjenestegrene indeholder en dybtgående vurdering af gennemførelsen af de landespecifikke henstillinger. Ud fra vurderingen i dette dokument fremgår det, at Danmark og Sverige som helhed har været bedst til at følge op på denne del af de overordnede retningslinjer. De følges tæt af Belgien, Grækenland, Spanien, Irland, Nederlandene, Portugal og Det Forenede Kongerige, mens Tyskland, Frankrig, Italien,

Luxembourg Østrig og Finland ligger på de sidste pladser.

Ser man på de enkelte politikområder, fremgår det, at Danmark og Sverige har foretaget den bedste opfølgning af henstillingerne om offentlige finanser, mens Tyskland, Frankrig, Italien og Østrig ser ud til at befinde sig i den modsatte ende. Hvad angår arbejdsmarkedene, tegner Sverige sig for den bedste opfølgning, mens opfølgningen i Tyskland og Østrig nok må betegnes som den mindst tilfredsstillende. Med hensyn til henstillingerne om produktmarkeder, iværksættervirksomhed og den videnskabelige økonomi har Danmark og Det Forenede Kongerige tilsyneladende foretaget den bedste opfølgning, mens det modsatte gælder for Luxembourg og Finland. De øvrige lande befinder sig i mellemgruppen.

Tabel 7 giver en kort oversigt over vurderingen af de fremskridt, der er gjort med hensyn til opfølgningen af de landespecifikke henstillinger i de overordnede retningslinjer. Der skal tages et vigtigt forbehold. De landespecifikke henstillinger, hvori der tages hensyn til den særlige situation i hver enkelt medlemsstat, kan være mere krævende i nogle tilfælde end i andre. De kan derfor være vanskeligere at opfylde i nogle tilfælde end i andre. Det bør endvidere understreges, at vurderingerne af, hvor godt medlemsstaterne fulgte disse henstillinger, ikke giver grundlag for at udlede, hvordan medlemsstaterne klarer sig i forhold til hinanden med hensyn til absolutte resultater og forbedringer af disse. Dette forudsætter en langt mere dybtgående analyse, herunder langt mere ajourførte informationer.

Tabel 7: Fremskridt med gennemførelsen af de landespecifikke dele af de overordnede retningslinjer for den økonomiske politik i 2002

	Offentlige finanser	Arbejdsmarkeder	Produktmarkeder
BELGIEN	VISSE	VISSE	VISSE
DANMARK	GODE	VISSE	GODE
TYSKLAND	BEGRÆNSEDE	BEGRÆNSEDE	VISSE
GRÆKENLAND	VISSE	VISSE	VISSE
SPANIEN	VISSE	VISSE	VISSE
FRANKRIG	BEGRÆNSEDE	VISSE	VISSE
IRLAND	VISSE	VISSE	VISSE
ITALIEN	BEGRÆNSEDE	VISSE	VISSE
LUXEMBOURG	VISSE	VISSE	BEGRÆNSEDE
NEDERLANDENE	VISSE	VISSE	VISSE
ØSTRIG	BEGRÆNSEDE	BEGRÆNSEDE	VISSE
PORTUGAL	VISSE	VISSE	VISSE
FINLAND	VISSE	VISSE	BEGRÆNSEDE
SVERIGE	GODE	GODE	VISSE
DET FORENEDE KONGERIGE	VISSE	VISSE	GODE

NB: Angivelserne *gode/visse/begrænset* fremskridt relaterer til de samlede vurderinger af fremskridt pr. område som præsenteret i nedenstående sammenfatninger for medlemsstaterne og - mere detaljeret - i landenoterne i del II i rapporten om gennemførelse af de overordnede retningslinjer for den økonomiske politik.

3.1 Belgien

Belgien er en af de medlemsstater, der som helhed anses for at befinde sig i mellemgruppen, når det drejer sig om opfølgningen af de landespecifikke dele af de overordnede retningslinjer. Der blev gjort visse fremskridt med opfølgningen af henstillingerne om de offentlige finanser, især med hensyn til opretholdelsen af en balanceret budgetstilling. Der forventes ikke i øjeblikket en genoptagelse af budgetkonsolideringen i 2003, som ønsket i de overordnede retningslinjer. Mens det yderligere støtte fald i gældskvoten i 2002 er positivt, er de foranstaltninger, der er truffet i 2002 med henblik på de budgetmæssige konsekvenser af aldringen (bl.a. ved at afsætte skatteindtægter til aldringsfonden), utilstrækkelige til at sikre bæredygtighed på længere sigt.

Der blev gjort visse fremskridt med gennemførelsen af arbejdsmarkedshenstillingerne. Der blev bl.a. truffet foranstaltninger til at fremme ældre arbejdstagers fortsatte deltagelse i arbejdsmarkedet, men der vil være behov for stærkere foranstaltninger for at bremse den tidlige tilbagetrækning fra arbejdsmarkedet. Der blev i mindre grad truffet foranstaltninger til at øge beskæftigelsesgraden for kvinder. Der blev kun truffet få foranstaltninger til at fremme den geografiske mobilitet eller til at opnå en passende balance mellem fleksibilitet og sikkerhed. Det er endnu ikke klart, hvordan ordningen med midlertidig orlov påvirker beskæftigelsesgraden.

Endelig blev der også gjort visse fremskridt med hensyn til henstillingerne om produktmarkeder, iværksættervirksomhed og den videnbaserede økonomi. Der blev bl.a. truffet foranstaltninger til at reducere den administrative byrde for virksomhederne og til at forbedre effektiviteten inden for den offentlige administration. Som et skridt hen imod større konkurrence på elektricitets- og gasmarkederne udpegede regeringen officielt en uafhængig transportsystemoperatør. Der blev kun truffet få foranstaltninger med hensyn til de konkurrencefordrejninger, der skyldes den manglende gennemsigtighed som følge af de lokale myndigheders deltagelse i en række servicesektorer.

3.2 Danmark

Danmark er en af de medlemsstater, der som helhed anses for at have foretaget den bedste opfølgning af de landespecifikke dele af de overordnede retningslinjer. Der er gjort gode fremskridt med opfølgningen af henstillingerne om de offentlige finanser, bl.a. med hensyn til gennemførelsen og overholdelsen af skattestoppet i alle offentlige led og den målrettede begrænsning af den reelle vækst i det offentlige forbrug.

Der blev gjort visse fremskridt med hensyn til gennemførelsen af arbejdsmarkedshenstillingerne, idet der er truffet foranstaltninger til yderligere at reducere skattebyrden på arbejdskraft og fremlagt et forslag til arbejdsmarkedsreform, hvori der fokuseres på en forøgelse af effektiviteten af arbejdsmarkedspolitikkerne.

Endelig blev der også gjort gode fremskridt med hensyn til henstillingerne om produktmarkeder, iværksættervirksomhed og den videnbaserede økonomi. Der blev bl.a. truffet foranstaltninger til ændring af konkurrencelovgivningen med det formål at reducere antallet af sektorer, der præges af en svag konkurrence. Regeringen fremlagde også en strategi til styrkelse af konkurrencen fra den private sektor med hensyn til levering af offentlige tjenester. El- og gasmarkederne vil først blive fuldt liberaliseret i henholdsvis 2003 og 2004, men der blev truffet en beslutning om at omlægge støtten til elektricitet fremstillet på grundlag af vedvarende energikilder for at give mulighed for større konkurrence i denne sektor.

3.3 Tyskland

Tyskland er en af de medlemsstater, der som helhed anses for at have foretaget den mindst effektive opfølgning af de landespecifikke dele af de overordnede retningslinjer. Der blev kun gjort begrænsede fremskridt med opfølgningen af henstillingerne om de offentlige finanser, bl.a. på grund af manglende overholdelse af referenceværdien for det offentlige underskud på 3 % af BNP, usikkerhed omkring størrelsen af den fornyede budgetkonsolidering i 2003 og den hidtil begrænsede effektivitet af foranstaltningerne til at bremse stigningen i sundhedsudgifterne. Det er imidlertid opmuntrende, at ændringerne i loven om budgetprocedurer allerede trådte i kraft fra midten af 2002 i stedet for først fra 2005.

Der blev også gjort begrænsede fremskridt med gennemførelsen af arbejdsmarkedshenstillingerne. Selv om der er truffet foranstaltninger som reaktion på henstillingerne om at styrke indsatsen for at gøre det attraktivt at arbejde, forbedre effektiviteten af de aktive arbejdsmarkedspolitikker, fremme en mere fleksibel arbejdstilrettelæggelse og fjerne hindringerne for kvinders deltagelse i arbejdsmarkedet, anses fremskridtene indtil nu for at være helt utilstrækkelige. Der blev ikke truffet nogen nye foranstaltninger til at fremme en lønudvikling, der giver mulighed for differentiering efter produktivitetsudvikling og forskelle i kvalifikationer. Overvågningen og evalueringen af effektiviteten af de aktive arbejdsmarkedspolitikker bør omgående forbedres.

Endelig blev der gjort visse fremskridt med hensyn til henstillingerne om produktmarkeder, iværksættervirksomhed og den videnbaserede økonomi. Der blev bl.a. truffet foranstaltninger til forbedring af de studerendes uddannelsesresultater og til fremme af tilgangen til universitetsuddannelser. De skridt, der er taget til at sikre en effektiv konkurrence på el- og gasmarkederne, er stadig utilstrækkelige. Endelig er der ikke sket fremskridt med hensyn til at øge gennemførelsen af direktiverne om det indre marked og hæve værdien af offentlige udbud, der offentliggøres i De Europæiske Fællesskabers Tidende.

3.4 Grækenland

Grækenland er en af de medlemsstater, der som helhed anses for at befinde sig i mellemgruppen, når det drejer sig om opfølgningen af de landespecifikke dele af de overordnede retningslinjer. Der blev gjort visse fremskridt med opfølgningen af henstillingerne om de offentlige finanser. Der er foretaget en beskeden reform af pensionsystemet, men det er fortsat tvivlsomt, om denne reform vil være tilstrækkelig til at tage fat på udfordringerne på mellemlang sigt. Selv om der er truffet foranstaltninger til at sikre, at budgetstillingen ikke bidrager til et inflationspres, til at kontrollere de primære udgifter og til at sikre et støt fald i den offentlige gæld, anses de for at være utilstrækkelige.

Der blev også gjort visse fremskridt med gennemførelsen af arbejdsmarkedshenstillingerne. De fleste fremskridt på dette område vedrørte de forbedringer, der blev foretaget inden for undervisnings- og erhvervsuddannelsessystemet med henblik på at øge arbejdskraftens kvalifikationer og opfylde arbejdsmarkedernes behov. Der blev truffet foranstaltninger til at ændre de offentlige pensionsystemer, så ældre arbejdstagere tilskyndes til at deltage i arbejdsmarkedet, og til at forbedre arbejdsincitamenterne gennem skatte-/dagpengereformer, men disse foranstaltninger anses endnu ikke for at være tilstrækkelige.

Endelig blev der også gjort visse fremskridt med hensyn til henstillingerne om produktmarkeder, iværksættervirksomhed og den videnbaserede økonomi. Fremskridtene er ret tilfredsstillende for så vidt angår bestræbelserne på at fremme overgangen til den videnbaserede økonomi og forbedre erhvervmiljøet. Der er sket færre fremskridt med hensyn til en større konkurrence i energisektoren, og der er ikke sket fremskridt med hensyn til at øge gennemførelsen af direktiverne om det indre marked.

3.5 Spanien

Spanien er en af de medlemsstater, der som helhed anses for at befinde sig i mellemgruppen, når det drejer sig om opfølgningen af de landespecifikke dele af de overordnede retningslinjer. Der blev gjort visse fremskridt med opfyldningen af henstillingerne om de offentlige finanser. Der blev fastholdt en balanceret budgetstilling takket være udgiftsbegrænsninger og en skatteopkrævning, der var bedre end forventet. Endvidere anses indkomstskattereformen for at øge incitamenterne til at arbejde og spare op, samtidig med at den nuværende finanspolitiske konsolidering ikke bringes i fare. På den anden side blev der ikke truffet nogen særlige foranstaltninger som reaktion på henstillingen om at foretage en omfattende revision af det offentlige pensionssystem, således at dets bæredygtighed på langt sigt styrkes.

Der blev også gjort visse fremskridt med gennemførelsen af arbejdsmarkedshenstillingerne. Der blev især truffet foranstaltninger til at tilskynde kvinder til større deltagelse i arbejdsstyrken, bl.a. i form af en udvidelse af en ordning med reducerede socialsikringsbidrag og supplerende finansiel støtte til børnepassningsfaciliteter. Der blev også truffet foranstaltninger - om end de anses for at være utilstrækkelige - til at forbedre de aktive arbejdsmarkedspolitikker, mindske hindringerne for arbejdskraftens mobilitet og sikre en rimelig balance mellem fleksibilitet og sikkerhed. Der blev ikke indført nogen nye foranstaltninger til at sikre, at lønningerne i højere grad afspejler de regionale forskelle i produktivitet og kvalifikationer.

Endelig blev der også gjort visse fremskridt med hensyn til henstillingerne om produktmarkeder, iværksættervirksomhed og den videnbaserede økonomi. Fremskridtene var forholdsvis tilfredsstillende for så vidt angår initiativer med henblik på at øge udbuddet af faglært humankapital og støtte indførelsen af nye teknologier i virksomhederne. Der blev truffet flere foranstaltninger til at sikre en effektiv konkurrence i telekommunikations- og gassektorerne, og en række foranstaltninger har taget sigte på at forberede elsektoren til en fuldstændig liberalisering. Der blev bebudet flere initiativer med det formål at reducere de administrative byrder for virksomhederne, men de er endnu ikke vedtaget. Der blev kun truffet få foranstaltninger til at fjerne regler, som virker begrænsende på konkurrencen inden for detaildistribution.

3.6 Frankrig

Frankrig er en af de medlemsstater, der som helhed anses for at have foretaget den mindst effektive opfølgning af de landespecifikke dele af de overordnede retningslinjer. Der blev kun gjort begrænsede fremskridt med opfølgningen af henstillingerne om de offentlige finanser. Mens det fremgår, at referenceværdien for det offentlige underskud på 3 % af BNP ikke blev overskredet i 2002, og at der blev indført visse foranstaltninger til begrænsning af udgiftsstigningerne, blev der ikke sigtet mod et tilstrækkeligt fald i underskuddet for 2003. Regeringen er endnu ikke gået i gang med den anbefalede omfattende reform af pensionssystemet. Den har imidlertid forpligtet sig til at gøre det i første halvdel af 2003.

Der blev gjort visse fremskridt med gennemførelsen af arbejdsmarkedshenstillingerne. Der blev bl.a. truffet foranstaltninger til rette op på de negative mellemfristede virkninger af 35-timersugen, og i mindre grad til at konsolidere reformerne af skatte- og dagpengesystemet. Der blev bebudet reformer af lovgivningen om sikkerhed i beskæftigelsen. På den anden side er gennemførelsen af en sammenhængende aktiv aldringspolitik fortsat en udfordring.

Endelig blev der også gjort visse fremskridt med hensyn til henstillingerne om produktmarkeder, iværksættervirksomhed og den videnbaserede økonomi. Der blev bl.a. truffet foranstaltninger til at reducere den administrative byrde for virksomhederne og fremme anvendelsen af internet i skolerne. De foranstaltninger, der er truffet til at liberalisere energisektoren, forekommer imidlertid utilstrækkelige, og der blev ikke gjort nogen fremskridt med hensyn til gennemførelsesgraden for direktiverne om det indre marked, som er den laveste i EU.

3.7 Irland

Irland er en af de medlemsstater, der som helhed anses for at befinde sig i mellemgruppen, når det drejer sig om opfølgningen af de landespecifikke dele af de overordnede retningslinjer. Der blev gjort visse fremskridt med opfølgningen af henstillingerne om de offentlige finanser. Mens budgetstillingen i 2002 formentlig har været ekspansiv snarere end stort set neutral, som henstillet, blev der truffet en række foranstaltninger til at forbedre udgiftskontrollen, og der blev bebudet nye foranstaltninger i slutningen af 2002.

Der blev gjort visse fremskridt med gennemførelsen af arbejdsmarkedshenstillingerne. Der blev truffet foranstaltninger til at øge kvinders deltagelse i arbejdsmarkedet, og selv om der er et mål om lønfastsættelse i overensstemmelse med produktiviteten, er dette ikke altid blevet nået.

Endelig blev der gjort visse fremskridt med hensyn til henstillingerne om produktmarkeder, iværksættervirksomhed og den videnbaserede økonomi. Selv om der blev truffet foranstaltninger til at øge konkurrencen i netværksindustrierne, ser det ud til, at der fortsat vil være behov for reformer, navnlig for at reducere de etablerede operatørers markedsandel. Der blev truffet en række foranstaltninger til at tage fat på statslige bestemmelser, der kan svække konkurrencen, mens der ikke skete fremskridt med hensyn til at øge gennemførelsen af direktiverne om det indre marked.

3.8 Italien

Italien er en af de medlemsstater, der som helhed anses for at have foretaget den mindst effektive opfølgning af de landespecifikke dele af de overordnede retningslinjer. Der blev kun gjort begrænsede fremskridt med opfølgningen af henstillingerne om de offentlige finanser, bl.a. fordi der ikke er sket en klar reduktion af underskuddet, og det er fortsat tvivlsomt, om de nuværende foranstaltninger i skattereformen er forenelige med målsætningen om at nå en budgetstilling tæt på balance. Endvidere blev der ikke truffet nogen nye foranstaltninger til at tage fat på de kritiske aspekter af det nuværende pensionssystem.

Der blev gjort visse fremskridt med gennemførelsen af arbejdsmarkedshenstillingerne, idet der er truffet foranstaltninger til at gennemføre den seneste reformpakke på arbejdsmarkedet og reducere skattebyrden på arbejdskraft. Der blev ikke truffet nogen nye foranstaltninger til at øge kvinders og ældre arbejdstageres deltagelse i arbejdsstyrken.

Endelig blev der gjort visse fremskridt med hensyn til henstillingerne om produktmarkeder, iværksættervirksomhed og den videnbaserede økonomi. Bestræbelserne på at reducere de administrative byrder for virksomhederne er bl.a. blevet fastholdt, og der blev truffet visse foranstaltninger til at støtte innovation og brug af IT samt til at øge konkurrencen i service- og energisektorerne. Der skete ingen fremskridt med hensyn til at øge gennemførelsen af direktiverne om det indre marked.

3.9 Luxembourg

Luxembourg er en af de medlemsstater, der som helhed anses for at have foretaget den mindst effektive opfølgning af de landespecifikke dele af de overordnede retningslinjer. Der blev gjort visse fremskridt med opfølgningen af henstillingerne om de offentlige finanser. Den planlagte udgiftsstigning for 2003 er i overensstemmelse med henstillingerne, men visse stivheder i de løbende udgifter synes fortsat at være et problem.

Der blev også gjort visse fremskridt med gennemførelsen af arbejdsmarkedshenstillingerne, idet der blev truffet foranstaltninger til at øge den nationale beskæftigelsesgrad, især for ældre arbejdstagere og kvinder.

Der blev gjort begrænsede fremskridt med hensyn til henstillingerne om produktmarkeder, iværksættervirksomhed og den videnbaserede økonomi. Der skete bl.a. ingen afgørende fremskridt med hensyn til reformerne af konkurrencelovgivningen og lovgivningen om offentlige indkøb. Der er taget et begrænset antal initiativer til at mindske den fortsat forholdsvis høje administrative byrde for virksomhederne og til at udvikle e-forvaltning, mens der ikke skete nogen fremskridt med hensyn til at øge gennemførelsen af direktiverne om det indre marked.

3.10 Nederlandene

Nederlandene er en af de medlemsstater, der som helhed anses for at befinde sig i mellemgruppen, når det drejer sig om opfølgningen af de landespecifikke dele af de overordnede retningslinjer. Der blev gjort visse fremskridt med opfølgningen af henstillingerne om de offentlige finanser. Det anslås, at budgetstillingen i 2002 ikke bidrog til at øge inflationspresset, selv om lønstigningerne i den offentlige sektor fortsat var høje, og der blev truffet foranstaltninger til at forebygge en forværring af statsfinanserne i 2003.

Der blev også gjort visse fremskridt med gennemførelsen af arbejdsmarkedshenstillingerne. Der er planlagt nye foranstaltninger, som skal gøre det lukrativt at arbejde, men der er endnu ikke opnået konkrete resultater. Arbejdsmarkedets parter og regeringen er endnu ikke nået til enighed om reformen af invalidepensionsordningen. Den planlagte reform sætter fokus på en reduktion af antallet af nye støttemodtagere.

Endelig blev der gjort visse fremskridt med hensyn til henstillingerne om produktmarkeder, iværksættervirksomhed og den videnbaserede økonomi. Der blev taget skridt til at styrke konkurrencen i visse servicesektorer, mens der fremover planlægges foranstaltninger med henblik på at støtte anvendelsen af IKT i skolerne og øge antallet af færdiguddannede inden for videnskab og teknologi. Endelig skete der en vis reduktion af de administrative byrder for erhvervslivet, men der blev kun gennemført få yderligere foranstaltninger for at udvikle det fortsat forholdsvis lave niveau inden for e-forvaltning.

3.11 Østrig

Østrig er en af de medlemsstater, der som helhed anses for at have foretaget den mindst effektive opfølgning af de landespecifikke dele af de overordnede retningslinjer. Fremskridtene med hensyn til de offentlige finanser var begrænsede. Østrig traf en række foranstaltninger til at reducere de strukturelle udgifter, men der blev ikke nået et balanceret budget i 2002, idet der snarere skete en betydelig svækkelse af budgetstillingen til et underskud på 1,8 % af BNP. Skattereduktionerne blev ikke modsvaret af ekstra udgiftsnedskæringer, og inden for det offentlige pensionssystem blev der ikke truffet eller planlagt nogen nye reformforanstaltninger.

Der blev gjort begrænsede fremskridt med hensyn til arbejdsmarkedsreformerne. Der blev ikke truffet nogen nye foranstaltninger til at fremskynde reformen af skatte- og dagpengesystemerne for så vidt angår ældre arbejdstagere. Regeringen venter nu på, at pensionsreformen fra 2000 skal få virkning. Deltidsordningen for ældre arbejdstagere viste sig at være langt dyrere end forventet.

Endelig blev der gjort visse fremskridt med hensyn til henstillingerne om produktmarkeder, iværksættervirksomhed og den videnbaserede økonomi. Der blev afsat store supplerende finansielle ressourcer til F&U-udgifter. Der blev truffet nye foranstaltninger til at reducere den administrative byrde for virksomhederne, og der er gennemført en omfattende reform af lovgivningen om offentlige indkøb. Der blev imidlertid ikke gjort fremskridt med hensyn til at øge gennemførelsen af direktiverne om det indre marked, og de regulerende rammer i telesektoren blev ikke forbedret.

3.12 Portugal

Portugal er en af de medlemsstater, der som helhed anses for at befinde sig i mellemgruppen, når det drejer sig om opfølgningen af de landespecifikke dele af de overordnede retningslinjer. Der blev gjort visse fremskridt med opfølgningen af henstillingerne om de offentlige finanser. Mens underskuddet helt klart er faldet i 2002, kan det offentlige underskud i 2002 stadig vise sig at ligge over referenceværdien for det offentlige underskud på 3 %. Regeringen ønsker fortsat en vedvarende budgetkonsolidering med henblik på at nå det mellemfristede mål om et balanceret budget. Det ændringsbudget, der blev præsenteret i juni, overholdes nøje. Dette har reduceret dynamikken i de offentlige udgifter. Der er også gjort fremskridt med hensyn til pensionsreformen, om end der er behov for yderligere foranstaltninger.

Der blev gjort visse fremskridt med hensyn til arbejdsmarkedsreformerne, herunder implementeringen af den nye nationale strategi for livslang uddannelse. Efter drøftelser med arbejdsmarkedets parter kunne Parlamentet i begyndelsen af 2003 vedtage en lov, der omfatter en toårig grænse for udløbet af kollektive overenskomster og større fleksibilitet i arbejdstiden.

Endelig blev der også gjort visse fremskridt med hensyn til henstillingerne om produktmarkeder, iværksættervirksomhed og den videnbaserede økonomi. Der blev truffet adskillige foranstaltninger til at forbedre befolkningens uddannelsesniveau, fremme erhvervslivets engagement i F&U og udvikle brugen af IKT i SMV. Der blev gjort visse bestræbelser på at styrke konkurrencen på liberaliserede forsyningsområder, men protokollen om oprettelse af et fælles iberisk elmarked er blevet forsinket. Der holdes fortsat øje med det

nuværende forholdsvis høje statsstøtteniveau. Endelig blev der ikke gjort nogen fremskridt med hensyn til at øge gennemførelsen af direktiverne om det indre marked.

3.13 Finland

Finland er en af de medlemsstater, der som helhed anses for at have foretaget den mindst effektive opfølgning af de landespecifikke dele af de overordnede retningslinjer. Finland har gjort visse fremskridt med hensyn til de offentlige finanser. Det offentlige overskud i 2002 anslås til 3,6 % af BNP. Statens udgifter oversteg det oprindelige mål for 2002 med 1,0 % i faste priser og endvidere målet for udgiftsloftet, som blev vedtaget i 2001, med 3,1 % i faste priser. Overskridelsen i 2002 skyldtes hovedsagelig yderligere diskretionære udgifter til forskellige sociale tjenester. I henhold til 2003-budgettet vil udgifterne i 2003 endvidere overstige retningslinjerne for de offentlige udgifter, som blev vedtaget i marts 2002, med ca. 0,4 % i faste priser. Regeringen har imidlertid truffet en række foranstaltninger til at forbedre de lokale myndigheders budgetdisciplin. Den er ligeledes enedes med arbejdsmarkedets parter om en betydelig reform af de private pensionsordninger.

Der er gjort visse fremskridt med arbejdsmarkedsreformerne. Skattesænkningerne reducerede skatten for lønmodtagere med lave og mellemhøje indkomster med ca. 1 procentpoint i 2002. Regeringen forventer, at de foreslåede foranstaltninger for 2003 vil reducere skattebyrden på arbejdskraft yderligere med ca. 1 procentpoint. Der blev foretaget en gennemgang af de aktive arbejdsmarkedspolitikker for at målrette foranstaltningerne bedre mod individuelle behov.

Endelig blev der gjort begrænsede fremskridt med hensyn til henstillingerne om produktmarkeder, iværksættervirksomhed og den videnbaserede økonomi. Der er truffet visse foranstaltninger til at styrke konkurrencen inden for offentlige tjenesteydelser. Den tid, det tager at indregistrere et nyt selskab, ser ud til at være blevet reduceret for nylig, men der kan ikke henvises til nogen væsentlige konkrete foranstaltninger på dette område. Der blev ikke truffet nogen nye foranstaltninger til at give konkurrencemyndigheden yderligere beføjelser til at anvende EF-traktatens artikel 81 og 82.

3.14 Sverige

Sverige er en af de medlemsstater, der som helhed anses for at have foretaget den bedste opfølgning af de landespecifikke dele af de overordnede retningslinjer. Der blev gjort gode fremskridt med implementeringen af henstillingerne om de offentlige finanser. Skattesænkningerne i 2002, svarende til ca. 1,1 % af BNP, var i overensstemmelse med de overordnede retningslinjer for 2002. De offentlige finanser forventes at udvise et pænt overskud i 2002. Lofterne for de offentlige udgifter er blevet overholdt hvert år siden indførelsen i 1997, og dette har bidraget til at dæmpe udgifterne og styrke troværdigheden af sunde offentlige finanser. De budgetmargener, der blev indarbejdet i lofterne for 2003 og 2004, blev imidlertid indsnævret yderligere i finanslovsforslaget for 2003.

Der er gjort gode fremskridt med gennemførelsen af arbejdsmarkedshenstillingerne for 2002, idet der er foretaget yderligere reformer af skatte- og dagpengesystemerne for at fremme incitamenterne til at arbejde, såsom forhøjelse af de grundlæggende skattefradrag og sænkning af marginalsattesatserne for visse lønmodtagere. Sverige har også sørget for en markant bedre målretning af de traditionelle arbejdsmarkedsprogrammer. Det har forbedret sammensætningen i de resterende programmer, hvor der fokuseres mere på kvalitet end kvantitet.

Endelig er der gjort visse fremskridt med hensyn til henstillingerne om produktmarkeder, iværksættervirksomhed og den videnbaserede økonomi. Konkurrencen om udbud af offentlige tjenesteydelser på lokalt plan er fortsat begrænset, om end der er indført en række yderligere foranstaltninger til at skærpe konkurrencen, som f.eks. en lov, der tillader private virksomheder at gøre indsigelse mod indkøbsbeslutninger i den offentlige sektor. Der blev truffet en række foranstaltninger til at styrke konkurrencen i levnedsmiddel- og byggesektoren og i mindre grad i lægemiddelsektoren.

3.15 Det Forenede Kongerige

Det Forenede Kongerige er en af de medlemsstater, der som helhed anses for at befinde sig i mellemgruppen, når det drejer sig om opfølgningen af de landespecifikke dele af de overordnede retningslinjer. Der blev gjort visse fremskridt med gennemførelsen af henstillingerne om de offentlige finanser. Efter den seneste afvigelse i forhold til planerne er de offentlige investeringer godt i gang med at stige og forventes i de seneste officielle prognoser at stige stærkt, som anført i henstillingerne. De offentlige finanser forventes at udvise et markant underskud i 2002, både fordi væksten ligger under tendensen, og fordi der er sket en stigning i de diskretionære udgifter. I 2003 forventes der en yderligere mindre forværring af både det nominelle og det konjunkturjusterede underskud.

Der blev gjort visse fremskridt med gennemførelsen af arbejdsmarkedshenstillingerne for 2002. Selv om hele rækken af aktive arbejdsmarkedsforanstaltninger, som til dels er rettet mod dårligt stillede områder, endnu ikke er evalueret fuldt ud, tyder tallene for de grundlæggende resultater på, at der er en potentielt positiv, men ringe indvirkning, når det drejer sig om at forbedre beskæftigelsesevnen. Der er indført foranstaltninger til at yde arbejdsorienteret støtte til alle dagpengemodtagere. Det ser imidlertid ud til, at de, der ønsker at søge arbejde, kun har et ringe incitament til at opgive dagpengeydelse for at gøre dette.

Endelig blev der gjort gode fremskridt med hensyn til henstillingerne om produktmarkeder, iværksættervirksomhed og den videnbaserede økonomi. Under den nye lovgivning har de uafhængige konkurrencemyndigheder fået flere beføjelser til at træffe beslutninger inden for konkurrencepolitikken, og der er truffet foranstaltninger til at forbedre konkurrencen i sektorer som f.eks. detailbankvirksomhed, posttjenester og i mindre grad de liberale erhverv. Der investeres fortsat i jernbanesektoren, der er oprettet et nyt infrastrukturselskab, og der er sket en mindre forbedring af reguleringen af denne sektor.